

Pilar III

2013

Rapport
kapitaldekning
og risikostyring

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning	4
2. Viktige hendelser og erfaringer fra 2013	4
3. Organisasjon, kontroll- og styringsmodell	6
3.1. Konsernstruktur	6
3.2 Direkte eierskap i selskap i SpareBank 1-alliansen og strategiske eierposter	7
3.3 Organisering av banken	9
3.4 Konsernets kontroll og styringsmodell	9
3.4.1 Ansvar for risikostyring og kontroll	10
3.4.2 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging	11
4. Kapitaldekning	13
4.1 Kapitaldekningsregelverket	13
4.2 Soliditetsmål	15
4.3 IRB-ambisjoner	16
4.4 Kapitaldekning	17
4.5 Konsolideringer/døtre/tilknyttede selskaper	18
5. Risiko og kapitalstyring	20
5.1 Risk management	20
5.2 ICAAP	21
5.2.1 Formål	21
5.2.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring	21
5.2.3 Prognoser og stresstester	24
5.4 Risikomåling og risikojustert kapital	28
5.5. Rapportering og oppfølging	28
5.6 Compliance (etterlevelse)	28
6. Sentrale risikogrupper og målemetoder	28
6.1 Operasjonell risiko	29
6.2 Compliance risiko	31
6.3 Markedsrisiko	31
6.4 Kredittrisiko	32
6.4.1 Styring og kontroll	32
6.5 Likviditetsrisiko	34
6.5.2 Spredning- og løpetidsinformasjon	35

6.6 Eierrisiko.....	36
6.6.1 Styring og kontroll.....	37
6.6.2 Risikojustert kapital eierrisiko.....	37
6.7 Forretningsrisiko	38
6.7.1 Strategisk risiko	38
6.7.2 Omdømmerisiko	39
7. Kreditteksponeringer	40
7.1 Definisjon av mislighold etc.	40
7.2 Oppbygging av IRB systemet.....	41
7.3 Modellbeskrivelse og anvendelse	42
7.4 Kreditteksponeringer inkl misligholdte engasjement.....	48
7.5 Sikkerheter – kredittrisiko.....	51
8 Motpartsrisiko derivater	51
9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen	52
10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen	52
11. Oppsummering – Beregning av kapitalbehov.....	53
12. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapital.....	55
13 Endringer i rammebetingelser	55

1. Innledning

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Nord-Norge med spesifikasjoner for hvert risikoområde samt samlet. I tillegg skal informasjonen dekke kravene som er satt til offentliggjøring av risikoinformasjon etter "Forskrift om kapitalkrav".

Dokumentet oppdateres årlig, med unntak av opplysninger om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital som oppdateres kvartalsvis.

2. Viktige hendelser og erfaringer fra 2013

Nord-Norge har siden 2010 opplevd en periode med god økonomisk vekst. Dette merkes innenfor alle sektorene i samfunnet. Det skjer en bred fornyelse i næringslivet, arbeidsmarkedet er stramt, og husholdningene preges av sunn økonomi og sterk optimisme. Vekst og verdiskaping i landsdelen bremses noe av mangel på kompetent arbeidskraft og effektiv infrastruktur.

Årsaken til den gode veksten er at landsdelens tilgang til naturressurser har fått større økonomisk betydning. Dette gjelder både de tradisjonelle marine ressurser og de betydelige olje- og gassfunnene i Norskehavet og Barentshavet. Samtidig er det påvist utvinnbare og meget verdifulle forekomster av mineraler og bergarter. Situasjonen innenfor havbruk og tradisjonelle fiskerier er god, og kapasiteten for havbruksvekst er betydelig. Alle de viktigste fiskebestandene viser god og bærekraftig utvikling. Historisk har sommersesongen vært viktigst for reiselivet, men nå er vinterturismen i ferd med å få like stor betydning.

Vekst i næringslivet, store offentlige investeringer og økende boligbygging har resultert i høy aktivitet i bygg- og anleggssektoren. Analyser av landsdelens økonomi publiseres to ganger i året i bankens Konjunkturbarometer for Nord-Norge.

Selv om utsiktene for nordnorsk økonomi er gode, knytter det seg fortsatt usikkerhet til den videre utviklingen. Dette skyldes både at veksten i norsk økonomi ser ut til å avta noe, og at den internasjonale konjunkturutviklingen fortsatt er usikker.

I 2013 økte utlånene til personkunder med 8,4 % og innskuddene med 6,1 %. For bedriftene var utlånsveksten 1,6 % og innskuddsveksten 5,0 %. Selv med en høyere generell vekst i nord enn i landet som helhet, økte banken i 2012 sin markedsandel innenfor utlån til personmarkedet. En fullstendig offisiell statistikk for siste år foreligger ikke ennå, men det ser ut til at markedsandelen for utlån til personmarkedet også har økt også i 2013.

Høsten 2013 gjennomførte banken en vellykket fortrinnsrettemisjon og en rettet emisjon mot ansatte. Emisjonene innbrakte et brutto proveny på til sammen 772 mill kroner og skal sikre banken soliditet og evne til å være en god medspiller i utviklingen av landsdelen.

Nye regulatoriske krav til egenkapital i finansinstitusjoner medfører behov for å øke den rene kjernekapitalen også i SpareBank 1 Nord-Norge. Det strategiske kapitalmålet er en ren kjernekapitaldekning på 14,5 % eller høyere i 2016. Det vises til eget avsnitt om konsernets kapitaldekning senere i årsberetningen.

SpareBank 1 Nord-Norge har lyktes i å øke konsernets netto renteinntekter (inkludert provisjoner fra overført portefølje) med 20 % fra 1 341 mill kroner i 2012 til 1 617 mill kroner i 2013. Foruten vekst skyldes dette at bankene generelt – og også SpareBank 1 Nord-Norge – har gjennomført marginøkende tiltak som ett av virkemidlene for å tilfredsstille nye myndighetskrav til soliditet. I tillegg har synkende pengemarkedsrenter bidratt til økt margin.

Konsernets netto provisjons- og andre inntekter (eksklusive provisjoner fra overført portefølje) utgjorde 599 mill kroner for 2013, 121 mill kroner mer enn året før. Konsernet vil fortsatt arbeide med å øke provisjons- og andre inntekter.

Konsernets strategiske samarbeid i SpareBank 1-alliansen er blitt viktigere de siste årene. Samarbeidet skjer langs flere dimensjoner, og det direkte resultatbidraget fra de felleskontrollerte virksomhetene i SpareBank 1-alliansen har fått økt betydning for SpareBank 1 Nord-Norge.

Resultatbidraget fra de felleskontrollerte virksomhetene utgjorde 303 mill kroner for 2013. Tilsvarende tall for 2012 var 210 mill kroner.

Det samlede netto resultatet fra finansielle investeringer utgjorde 346 mill kroner for 2013, mot 260 mill kroner for 2012.

I konsernet er det i 2013 bokført 172 mill kroner i tap på utlån, 23 mill kroner mindre enn i 2012. Konsernets risikoklassifiseringssystem viser at samlet kredittrisiko i utlånsporteføljen fortsatt er lav. Det arbeides for tiden godt med mislighold og tapsutsatte engasjement i konsernet, og dette arbeidet vil være høyt prioritert også i tiden fremover. Det generelle tapsnivået forventes, i samsvar med gode konjunkturer i landsdelen, å være moderat den nærmeste tiden. Systematisk kundeaktivitet har gitt gode resultater i 2013. Kundetilfredsheten har en positiv trend både i person- og bedriftsmarkedet. I tillegg har kundesenteret for personmarked hatt en god utvikling med hensyn til kundenes tilfredshet. Nye, digitale løsninger bidrar også til positive opplevelser hos kundene. Alle rådgiverne i Spare- Bank 1 Nord-Norge er autoriserte, noe som gir kunden trygghet i møtet med banken.

Finansielle nøkkeltall for 2013 (2012):

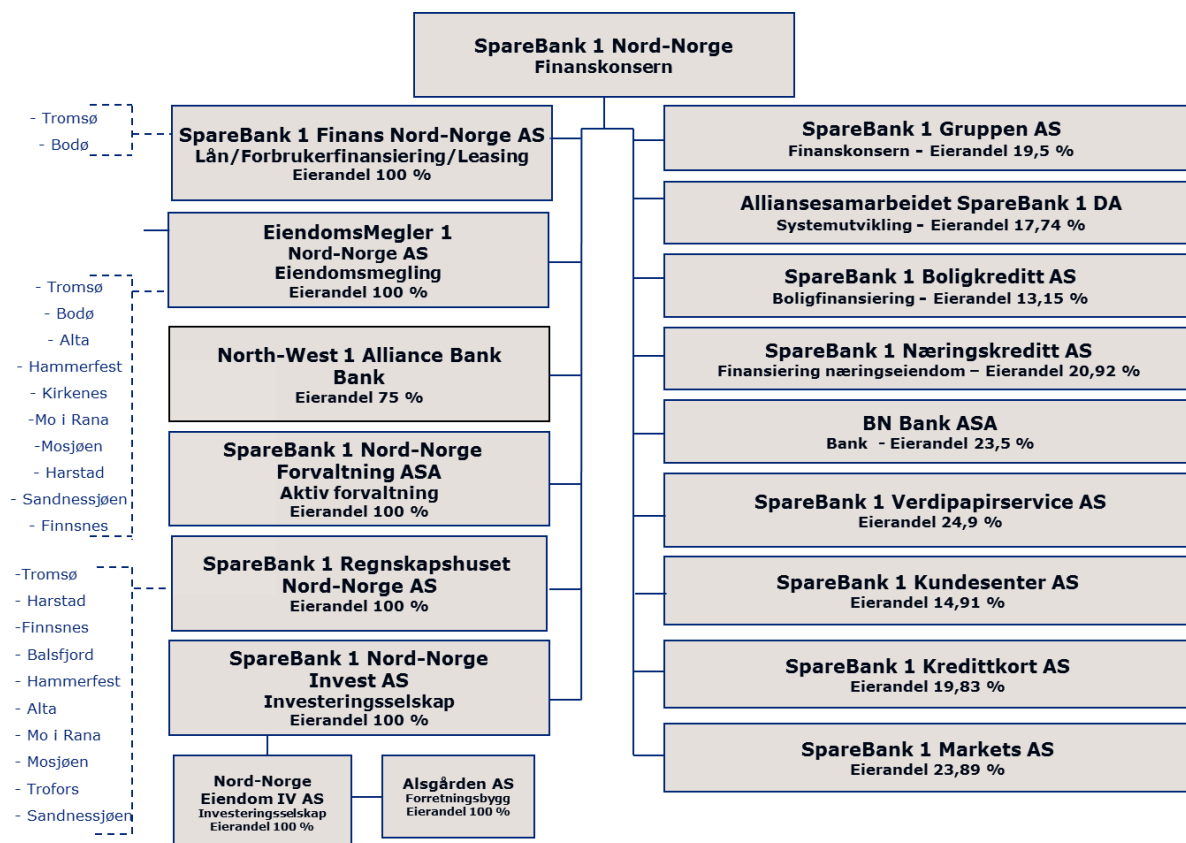
- Resultat før skatt på 1.181 mill kroner (767 mill kroner)
- Årsresultat etter skatt på 967 mill kroner (595 mill kroner)
- Egenkapitalavkastning (konsern); 13 % (9 %)
- Resultat per egenkapitalbevis (konsern); kr 4,13 (kr 3,78)
- Resultatet for 2013 er preget av
 - Meget god og forbedret underliggende bankdrift
 - Gode resultatbidrag fra felleskontrollerte virksomheter
 - Forbedret resultatbidrag fra datterselskapene
 - Fremdeles noe høye tap sett i forhold til konjunktorene
 - Gjennomførte tiltak for å redusere kostnadene
- Kostnadsprosent (konsern); 47,2 % (53,8 %)
- Utlånstap; 172 mill kroner (195 mill kroner)
- Utlånsvekst; 6,1 % (11,6 %) inklusive formidlingslån
- Innskuddsvekst siste 12 måneder; 3,1 % (-1,3 %)
- Innskuddsdekning; 78,5 % (75,6 %)
- God soliditet med kjernekapitaldekning (konsern) på 13,4 % (12,10 %) og totalkapitaldekning på 13,90 % (13,20 %). Ren kjernekapitaldekning 12,30 % (10,31 %).
- Meget god likviditet

3. Organisasjon, kontroll- og styringsmodell

3.1. Konsernstruktur

Konsernet SpareBank 1 Nord-Norge består av følgende selskaper:

Figur 1 Konsernstruktur

Kort beskrivelse av selskapene:

SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS

Selskapet har forretningsansvar for produktområdene leasing og salgspantfinansiering og har sitt primære markedsområde i Nord-Norge. Morbanken og kapitalvareleverandører er viktige distribusjonskanaler for selskapet.

EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS

Selskapet eies 100 % av SpareBank 1 Nord-Norge, driver eiendomsmevlervirksomhet i Nord-Norge og er medlem i en landsdekkende allianse med andre selskaper eid av SpareBank 1-banker. EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS eier 60 % av EiendomsMegler 1 Lofoten AS.

EiendomsMegler 1 Lofoten AS

Driver eiendomsmevlervirksomhet i Lofoten, og er medlem i en landsdekkende allianse med andre selskaper eid av SpareBank 1-banker.

SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje AS

SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje (tidligere SpareBank 1 Nord-Norge Invest) Selskapet endret navn fra SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS til SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje fra 29.01.14. Som et ledd i bankens økte fokus på kjernevirksomhet, er selskapets tidligere virksomhet under omstrukturering/avvikling. Av juridiske og praktiske grunner er SpareBank 1 Nord-Norge Portefølje som juridisk enhet videreført. Formålet er endret fra å "delta på forretningsmessig grunnlag med

egenkapital, nettverk og kompetanse i selskaper som primært driver virksomhet i bankens markedsområde" til "forvaltning av eierposter eid av SpareBank 1 Nord-Norge-konsernet og virksomhet som naturlig hører dertil."

SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS eier 100 % av selskapet Nord-Norge Eiendom IV, som igjen eier selskapet Alsgården AS med 100 %. Begge selskapene er konsolidert inn i konsernregnskapet per 31.12.13.

North-West 1 Alliance Bank

SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i september 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank. Banken eies med 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av SpareBank 1 Nord-Norges russiske samarbeidspartner Bank Tavrichesky i St. Petersburg. Hovedkontoret ligger i St. Petersburg med filial i Murmansk.

Det var 78 årsverk i North-West 1 Alliance Bank per 31.12.13. På samme tid hadde banken en totalbalanse tilsvarende 527 mill kroner.

Bankens Hovedstyre har vedtatt at SpareBank 1 Nord-Norges eksponering i Russland ikke skal økes, og at strategien for tilstedeværelse og eksponering i Russland skal vurderes.

SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA

Selskapet er et heleid verdipapirforetak som driver med aktiv forvaltning av kundemidler.

SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS

Banken opprettet i 2011 selskapet SNN Økonomihus Holding AS og startet virksomhet innenfor økonomistyring og regnskapsføring. Bakgrunnen for satsningen på SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS er et ønske om å utnytte synergieffekter med konsernets øvrige virksomhet, som innenfor mersalg, økt kundetilfredshet og betalingstjenester.

Det er etter oppstarten gjort oppkjøp av flere selskap innenfor bransjen, og alle er nå fusjonert inn i SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS. Selskapet hadde per 31.12.13 til sammen 120 medarbeidere og avdelinger i Hammerfest, Alta, Tromsø, Balsfjord, Finnsnes, Harstad, Mo i Rana, Sandnessjøen og Mosjøen/Trofors. Satsningen på denne bransjen skjer i samarbeid med flere av bankene i SpareBank 1-alliansen som har tilsvarende virksomhet. Samarbeidet mellom eierbankene vil blant annet skje på områder som merkevare, IT, kompetanse, kvalitet og arbeidsprosesser.

3.2 Direkte eierskap i selskap i SpareBank 1-alliansen og strategiske eierposter

SpareBank 1-alliansen og SpareBank 1 Gruppen AS

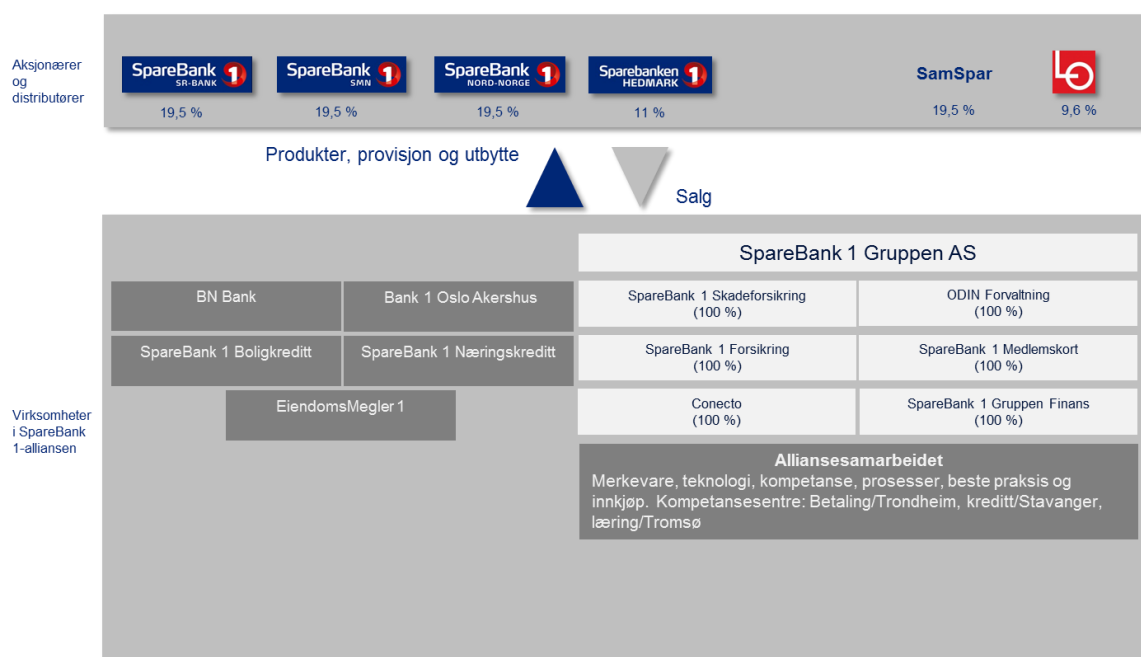
SpareBank 1-alliansens formål er å anskaffe og lever konkurransedyktige, finansielle tjenester og produkter samt å ta ut stordriftsfordeler i form av lavere kostnader og/eller høyere kvalitet. Alliansen bidrar på denne måten til at privatpersoner og bedrifter opplever lokal forankring, dyktighet og en enklere hverdag. Videre skal alliansen bidra til å sikre bankens verdiskapning til glede for egen region og bankens eiere.

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felles eide selskapet SpareBank 1 Utvikling og holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen.

SpareBank 1 gruppen har administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser og utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt.

I alliansen inngår Eiendomsmegler 1 som er Norges største eiendomsmeglerforetak. Eiendomsmegler 1 har felles kjedekontor, mens meglerkontorene eies direkte av de enkelte SpareBank 1-bankene.

Figur 2 SpareBank 1 Alliansen

BN Bank

BN Bank tilbyr finansielle tjenester for person- og bedriftsmarkedet. Innenfor personmarkedet er banken en ren nettbank. I bedriftsmarkedet er BN Bank en betydelig aktør innen finansiering av næringseiendom, og for bedriftsmarkedet har BN Bank avdelinger i Oslo og Trondheim. SpareBank 1 Nord-Norge eier 23,5 % i BN Bank.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditts formål er å finansiere 1. prioritets boliglån for bankene i SpareBank 1-alliansen. Bankene overfører boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt, før selskapet gjør innlån i det norske og internasjonale kapitalmarked ved utstedelse av obligasjoner med særskilt sikkerhet (covered bonds). SpareBank 1 Boligkreditts obligasjoner med særskilt sikkerhet, har rating Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch. Per 31.12.13 eier SpareBank 1 Nord-Norge 13,15 % i SpareBank 1 Boligkreditt.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditts formål er å finansiere 1. prioritets lån innenfor næringseiendom for bankene i SpareBank 1-alliansen. Bankene overfører 1. prioritets lån til SpareBank 1 Næringskreditt, før selskapet gjør innlån i det norske og internasjonale kapitalmarkedet. SpareBank 1 Næringskreditts obligasjoner har rating Aa3 fra ratingbyrået Moody's. Per 31.12.13 eier SpareBank 1 Nord-Norge 20,92 % i SpareBank 1 Næringskreditt.

Bank 1 Oslo Akershus

Bank 1 Oslo Akershus opererer under markedsnavnet SpareBank 1 Oslo Akershus. De viktigste kundegruppene er personmarkedet, små og mellomstore bedrifter samt organisasjonsmarkedet – primært fagbevegelsen. Sammen med SpareBank 1 SR-Bank og SpareBank 1 SMN solgte SpareBank 1 Nord-Norge deler av sin eierpost til Sparebanken Hedmark. Transaksjonen ble gjennomført i løpet av 2013. Etter nedsalget eier SpareBank 1 Nord-Norge 4,8 % av Bank 1 Oslo Akershus.

Bank Tavrishesky

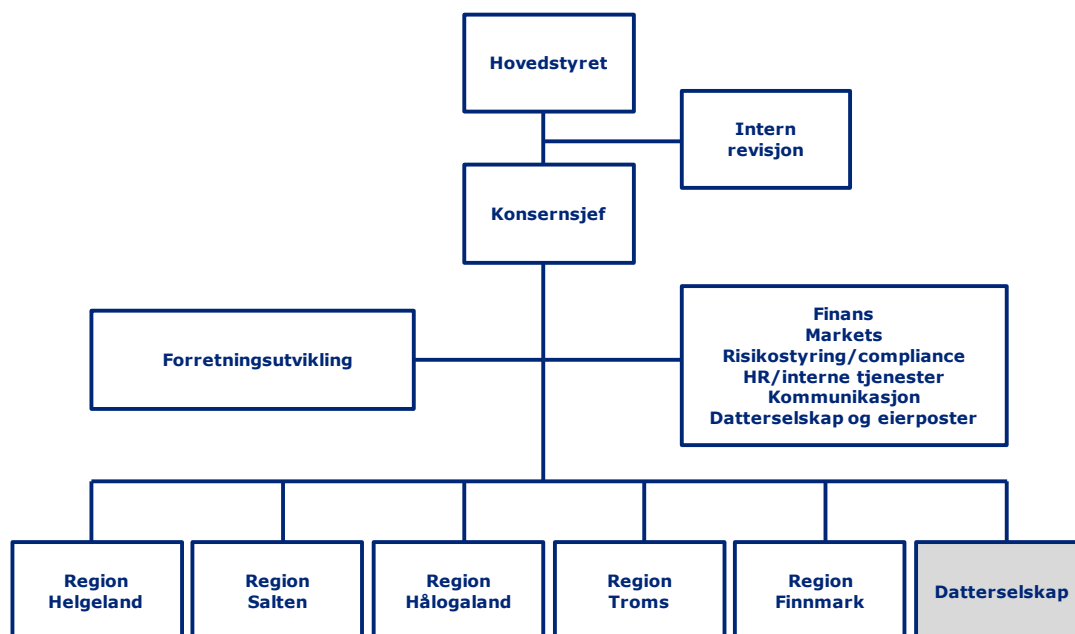
SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank, som eies 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av SpareBank 1 Nord-Norges russiske samarbeidspartner Bank Tavrishesky. Bank Tavrishesky OJSC har hovedkontor i St. Petersburg og filialer i syv russiske byer. Banken er den 11. største regionale banken i Nordvest- Russland. Bankens virksomhet er i hovedsak rettet mot små og mellomstore bedrifter. SpareBank 1 Nord-Norge eier om lag 10 % av Bank Tavrishesky. Som nevnt under omtalen av bankens datterselskap, har bankens Hovedstyre vedtatt at SpareBank 1 Nord-Norges eksponering i

Russland ikke skal økes, og at strategien for tilstedeværelse og eksponering i Russland skal vurderes.

3.3 Organisering av banken

Organisering av kunderettet virksomhet og fagavdelinger i SpareBank 1 Nord-Norge fremgår av organisasjonskartet nedenfor:

Figur 3 Organisasjonskart

Konsernsjef har ansvaret for å iverksette strategier og risikostyring som bidrar til å oppfylle de målene hovedstyret setter for virksomheten, herunder effektive styringssystemer og internkontroll.

Konsernledermøtet er konsernsjefens kollegium for den overordnede ledelse av banken, og består av konsernsjef, konserndirektører for regionene, finansdirektør, konserndirektør interne støttefunksjoner, konserndirektør HR, konserndirektør datterselskaper, kommunikasjonsdirektør og konserndirektør risikostyring og compliance.

3.4 Konsernets kontroll og styringsmodell

Konsernets kontroll- og styringsmodell ivaretar organisatoriske krav til uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. SpareBank 1 Nord-Norge har gjennom flere år, både i egen regi og gjennom SpareBank 1-samarbeidet, lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

Alle ledere er ansvarlige for å ha full innsikt i risikobildet innenfor eget forretnings- og/eller fagområde til enhver tid. For å tilfredsstille konsernets overordnede mål, har konsernet valgt en tredeling av risikostyringsprosessen:

Figur 4 Ansvar og roller i risikostyringsprosessen

De mest sentrale rollene i risikostyringsprosessen er:

- en utøvende funksjon (inkluderer både linje (kundeansvar) og fagavdelinger (styring/støtte/kontroll))
- en uavhengig overvåkningsfunksjon (avdeling for risikostyring)
- en uavhengig bekreftelsesfunksjon (Intern revisjon)

Konsernets kontroll- og styringsmodell skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering, og ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. Et viktig prinsipp er derfor at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten.

Avdeling for risikostyring skal følge opp og støtte linje- og fagavdelingene i deres arbeid med kvalitet og risikostyring.

3.4.1 Ansvar for risikostyring og kontroll

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring er en sterk risikokultur som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag innebærer at hver medarbeider har en god forståelse for bankens virksomhet og egne handlinger, og de risikoer som er forbundet med dette.

Ansvaret for risikostyring er delt mellom hovedstyret, styrene i datterselskapene, konsernledelsen og linjeledelsen. Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 Nord-Norges virksomhetsstyring som er beskrevet i "Virksomhetsstyring og selskapsledelse" (se vår hjemmeside). Det er lagt vekt på ansvar gjennom personlige fullmakter og uavhengighet mellom forretningsområdene og organisatoriske enheter som overvåker forretningsområdene.

Hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge har det overordnede ansvaret for konsernets risikoeksponeringer og håndtering av de ulike risikoområdene. Dette innebærer ansvar for å fastsette de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Hovedstyret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Hovedstyrets oppgaver er nedfelt i en egen årsplan som revideres årlig. Dette for å sikre at hovedstyret har tilstrekkelig tid til- og fokus på tillagte sentrale oppgaver.

Hovedstyret har opprettet et kompensasjonsutvalg som skal vurdere konsernsjefs lønns- og bonusbetingelser/ordninger. Utvalget består av hovedstyrets leder, nestleder og ett medlem.

Hovedstyret har opprettet et revisjons-/risikoutvalg. Utvalget er et forberedende organ for hovedstyret i saker som vedrører overvåkning av finansiell informasjon og selskapets internkontroll og risikohåndtering. Konsernsjef er ansvarlig for å gjøre informasjon og anbefalinger tilgjengelig for utvalget etter behov og på forespørsel.

Revisjons-/risikoutvalget består av tre medlemmer fra styret. Disse er uavhengige i tråd med definisjonen i "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)".

Konsernsjef har ansvaret for konsernets risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer, intern kontroll og løpende oppfølging. Konsernsjef er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til hovedstyret.

Forretningsområdene har ansvaret for den samlede risikostyringen innenfor eget virksomhetsområde. Dette innebærer at ledere skal etablere og gjennomføre en forsvarlig risikostyring innenfor sitt ansvarsområde, og sørge for at dette ansvaret utøves på en aktiv måte i samsvar med bankens policy for risikostyring, fullmakter, instruksjer og rutineverk.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer til konsernsjef. Avdelingen har det overordnede ansvaret for helhetlig risikostyring, intern kontroll og konsernets etterlevelse av regler og bestemmelser, herunder ansvar for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer.

Kredittavdelingen er konsernets sentrale avdeling innenfor kredittområdet. Avdelingen har ansvaret for utarbeidelse og vedlikehold av mål, strategier, retningslinjer og rutiner, operativ styring og oppfølging av konsernets kredittvirksomhet og kredittrisikohåndtering. Kredittavdelingen har en frittstående rolle i forhold til forretningsområdene og lokalbankene.

Internrevisjonen skal gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming av kontroller, samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer og retningslinjer. Det faglige ansvaret for konsernets interne revisjonsfunksjon ivaretas av ekstern leverandør av revisjonstjenester, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet.

Konsernkredittutvalg innstiller på alle saker som iht. konsernets retningslinjer skal behandles av hovedstyret. Utvalget har en sentral rolle ved utforming av konsernets kredittstrategier, kredittpolicyer og kredittregelverk.

Balansekomiteen ledes av konserndirektør finans. Komiteen behandler saker knyttet til styring av markeds- og finansieringsrisiko, og har ansvaret for å følge opp etterlevelse av rammer fastsatt av hovedstyret. Komiteen følger opp og fastsetter internprising av kapital og kapitalstruktur.

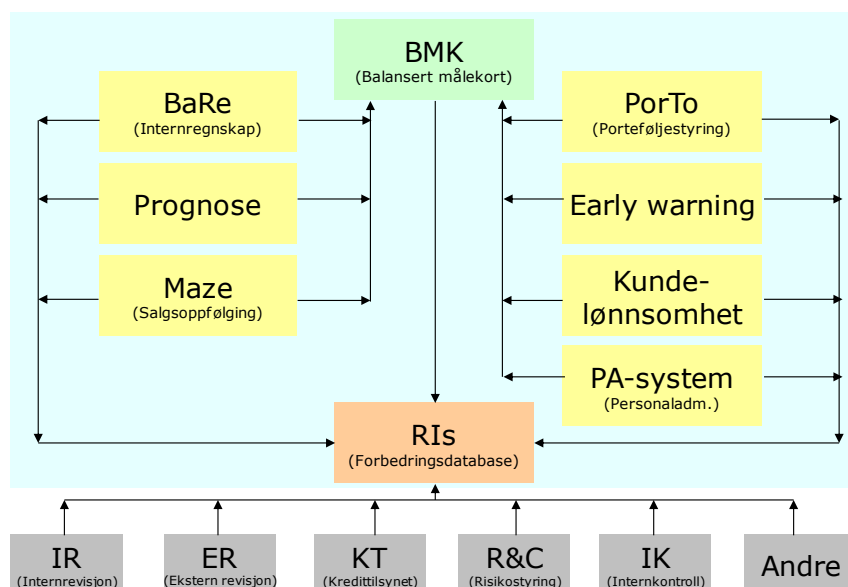
Valideringskomiteen ledes av Konserndirektør risikostyring og compliance. Komiteens hovedoppgaver er å sikre at

- IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på.
- forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige.
- IRB-systemet måler det som det er ment å skulle måle.
- IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstagning.
- SpareBank 1 Nord-Norge etterlever Forskrift om Kapitalkrav.

3.4.2 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging

Banken har de siste årene brukt mye tid og ressurser på å utvikle gode styringssystemer/ledelsesinformasjonssystemer.

Figur 5 Ledelsesinformasjonssystemer

Flere av ledelsesinformasjonssystemene er sentrale i avlesing, analyse, dokumentasjon, rapportering og lagring av informasjon knyttet til både viktige parametre i konsernets IRB-system, forretningsmessig oppfølging og styring, samt oppfølging av forbedringstiltak. De viktigste systemene i denne sammenheng er:

- Balansert målekort (BMK)
 - Måler sentrale indikatorer som er tett knyttet til IRB-systemet. Gjelder blant annet risikojustert avkastning, andel høyrisiko og kredittkvalitet.
- Porteføljestylingssystemet (PorTo)

Konsernets sentrale system for å avlese og rapportere sentrale risikoparametre:

 - Misligholdssannsynlighet (PD)
 - Tapssannsynlighet gitt mislighold (LGD)
 - Eksponering gitt mislighold (EAD)
 - Forventet tap (EL)
 - Uventet tap (UL)
 - Risikojustert avkastning
 - Tapsutsatte engasjementer

Porteføljestylingssystemet gir også oversikt over faktisk migrasjon og grunnlagsdata for validering og stresstesting.

- Early Warning

Konsernets early warning system gir mulighet for løpende oppfølging av sentrale risikodrivere: Dette er viktige indikatorer for bedre oppfølging av kundene og potensiell misligholdsutvikling. Informasjonen fra early warning systemet er viktig for å fange opp sentrale utviklingstrekk på et tidligst mulig tidspunkt.
- Risiko- og informasjonssystemet (RIs) og Taps- og hendelsesdatabase
 - Forbedringsdatabase for strukturert og dokumentert oppfølging av arbeid med forbedringsområder og tiltak knyttet til ulike hoved- og delprosesser, hendelser eller sentrale fagområder i konsernet. Et sentralt system i forbindelse med overvåking og styring av operasjonell risiko.

Internkontrollrapportering/Lederbekreftelse

Ledende personale, definert som banksjefer, fagsjefer, avdelingsledere og direktører, skal innenfor sine respektive ansvarsområder rapportere oppover i organisasjonen hvordan risikostyringen er gjennomført i forhold til godkjent rammeverk og risikoeksponering. Dette skal gi konsernsjef og hovedstyret tilstrekkelig materiale for å ta stilling til om risikostyringen er forsvarlig ivarettatt. Slik

bekreftelse eller rapportering skal skje minst en gang årlig, eller når vesentlige forhold tilsier det. Lederbekreftelsen koordineres av avdeling for risikostyring og compliance.

Hensikten med den årlige rapporteringen er først og fremst:

- å ivareta lederens ansvar for forsvarlig og målrettet drift, samt å sikre at dette ansvaret blir ivaretatt på en systematisk og likeartet måte i banken/konsernet.
- å legge grunnlaget for et aktivt engasjement fra bankens styrer, kontrollkomité og daglige ledere
- å medvirke til at bankens organisasjon og dens ledere regelmessig vurderer de forskjellige forretnings- og kontrollmessige risikoer, og valg av kontrolltiltak.

Rapporteringen er viktig i konsernets lederutviklingsprosess for bedre forståelse for betydningen av god risikostyring og kvalitet. Rapporteringen skal være et sentralt virkemiddel i forbindelse med opplæring i banken.

Risikorapport til administrerende direktør og hovedstyret

Avdeling for risikostyring og compliance utarbeider hvert tertial en risikorapport som oversendes konsernsjef og hovedstyret. Formålet med risikorapporten er å:

- orientere konsernsjef og hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge om status og forventet utvikling i risikoprofilen til banken og konsernet
- gi konsernsjef og hovedstyret et bedre styrings- og beslutningsgrunnlag
- gi konsernsjef og hovedstyret en bekreftelse på etterlevelsen og oppfyllelsen av de strategiske nøkkeltall og rammer som er nedfelt i bankens strategier
- gi konsernsjef og hovedstyret mulighet til å ivareta sitt lovmessige kontrollansvar

4. Kapitaldekning

4.1 Kapitaldekningsregelverket

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. regelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS).

Finansiell virksomhet innebærer et behov for styring og forvaltning av risiko. Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Nord-Norge er et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapningen i konsernet.

Finansdepartementet fastsatte forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond (kapitalkravsforskriften) 14. desember 2006. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007. Forskriftens del IX regulerer offentliggjøring av finansiell informasjon (tilsvarende pilar 3 i Basel II-overenskomsten).

Regelverket medfører at det blir et større samsvar mellom hvordan myndighetene setter krav til kapitaldekning i finansinstitusjonene og den metodikken finansinstitusjonene selv benytter når de beregner sitt kapitalbehov.

De nye kapitalkravene baseres på tre pilarer:

- Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Det nye regelverket innebar ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, hvor *minstekravet* fortsatt er 8 prosent, men det ble noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og

sammensetningen av denne. Dette gjaldt beregningen av kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Kravet til kapitaldekning for markedsrisiko ble i mindre grad berørt av det nye regelverket.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor:

Figur 6 Metoder for å beregne kapitalkravet

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode ⁽¹⁾	Interne målemetoder ⁽¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ⁽¹⁾		AMA-metoden ⁽¹⁾

1) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

For banker som er godkjent for å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, vil det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko være basert på bankkonsernets interne risikovurderinger. Det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning blir mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteren PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av bankenes egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold) og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene PD, S, KF og LGD ved bruk av egne modeller for beregning av kapitalkravet.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde et tilstrekkelig kapitalnivå.

Proessen for risikovurdering omfatter en vurdering av risikoprofil og kapitalbehov i morselskaper, vesentlige datterselskaper og eierposter i tilknyttede selskaper. Vurderingen gjennomføres årlig, og risikoen kvantifiseres gjennom beregning av risikojustert kapital. Banken benytter både kvantitative modeller og kvalitative vurderinger for å fastsette kapitalbehovet. Stresstester for kredittrisiko og markedsrisiko gir viktige føringer på endelige verdivurderinger.

Finanstilsynet skal i tillegg gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om de ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

Som ledd i tilsynsproessen utarbeider Finanstilsynet årlig en samlet risikovurdering for konsernet. I vurderingen gis en tilbakemelding om konsernets kapitalisering og risikonivå.

Det er etablert prosesser i SpareBank 1 Nord-Norge for å vurdere kapitalbehovet i forhold til risikoprofil og kvalitet på etablerte risikostyrings- og kontrollsystemer. Prosessen og dens resultater blir dokumentert skriftlig i en årlig ICAAP-rapport. Konsernets ICAAP-rapport ble sendt Finanstilsynet i desember 2013, og konserndirektør risikostyring er ansvarlig for gjennomføring av kapitalvurderingsprosessen.

Konsernets har over lang tid arbeidet systematisk med å kvantifisere risiko i alle deler av virksomheten. Risikojustert kapital er konsernets mål for risiko.

Det er bred deltakelse fra den sentrale ledelsen, fagavdelingene og risikomiljøet ved utarbeidelse av risikovurderinger og kapitalbehov. Konsernets kapitalisering og kapitaliseringsmål inngår som en viktig del av konsernets planarbeid og strategiprosess. Resultatene fra de kvantitative og kvalitative vurderingene er godt forankret i fagmiljøene, balansekomiteen og konsernledelsen før behandling i hovedstyret.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene pålegger alle institusjoner å publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikostyringen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i pilar 1.

Det er et krav at offentliggjøring skal skje på internett.

Dette dokument oppfyller sammen med bankens årsrapport krav til offentliggjøring av informasjon i henhold til gjeldende regelverk.

Internrevisjon

Internrevisjonen skal regelmessig revidere IRB-systemet og bruken av det, herunder etterlevelsen av kapitalkravsforskriften. Denne vurderingen skal minimum foretas årlig, og være en del av den uavhengige rapporteringen til hovedstyret. Revisjonens arbeid innbefatter også en vurdering av ICAAP-prosessen, forankring i organisasjonen og om kapitalen er tilstrekkelig i forhold til risikoprofilen for konsernet og de viktigste datterselskapene og felleskontrollerte selskaper.

4.2 Soliditetsmål

Effektiv kapitalstyring henger tett sammen med konsernets strategiske planer, markedsmuligheter (herunder vekststrategier), risikotoleranse og kapitalmålsettinger.

Kapitalstyringen i SpareBank 1 Nord-Norge skal først og fremst sikre en tilstrekkelig kapitalstørrelse og en effektiv kapitalanvendelse sett i forhold til å sikre kreditorer mot tap (kreditorvern) det vil si at man unngår en situasjon hvor konsernet kan gå "over ende".

SpareBank 1 Nord-Norges kapitalstyring tar utgangspunkt i konsernets overordnede kapitalmålsettinger som også beskrives i dette dokument. Målsettingene skal ses i sammenheng med konsernets risikoprofil, og kapitalmål skal utformes i tråd med den risikobaserte tilnærmingen i det nye kapitaldekningsregelverket.

Det **kapitalmålet som fastsettes** skal sikre at SpareBank 1 Nord-Norge for hvert enkelt selskap, samt på konsernnivå har tilstrekkelig kapital til å oppfylle:

- a) *Interne pålagte krav* til kapital i forhold til underliggende risiko i virksomheten, dvs. konsernets egen vurdering av sitt kapitalbehov i henhold til ICAAP (Pilar 2). Dette kravet bør også holdes opp mot forventninger til soliditet fra kapitalmarkedet.

Kreditorvernet: Kreditorvernet beskriver med hvor stor sannsynlighet kreditorene kan bli påført et tap innenfor en ettårs horisont. Kreditorvernet uttrykkes gjennom konfidensnivået.

I tillegg skal konsernets kapitalplan sikre at fastsatt minstekrav til kapitaldekning (ren kjernekapitaldekning) på minimum 14,5 % innen 30.06.16 basert på risikoprofil og

risikotolelanse oppfylles (*eierperspektiv*). Dette medfører at en skal søke å sikre at ikke konsernet får et underskudd som medfører at konsernet kan miste sin selvstendighet. Slike beregninger baseres på stresstester over en nedgangskonjunktur på 5 år.

- b) *Regulatorisk kapitaldekning*: Offentlig pålagte myndighetskrav i forhold til kapitaldekning, dvs. regulatorisk kapital (Pilar1) som legges til grunn for fastsettelse av minstekrav for kapitaldekning i henhold til regelverket i kapitalkravforskriften; totalkapitaldekning og kjernekapitaldekning

I tillegg til ovennevnte skal kapitalstyringen i konsernet også

- sikre konkurransedyktige vilkår i innlånsmarkedet (ratingperspektiv)
- tilfredsstille eiernes krav til egenkapitalavkastning (konkurransedyktig egenkapitalavkastning)
- sikre at konsernet og datterselskapene kan utnytte vekstmuligheter i markedet (organisk eller via oppkjøp)

En gjennomgang av kapitalmålene skal foretas årlig og godkjennes av hovedstyret.

Konsernets mål for kapitaldekning fastsettes til:

Ren kjernekapitaldekning: 14,5 % eller høyere per 30.06.16

- Det er et mål at SpareBank 1 Nord-Norge skal fremstå som ubestridt solid.
- Konsernets fastsatte mål for kapitaldekning skal baseres på konsernets interne prosess for beregning av kapitalbehov (ICAAP) og skal gjennomgås årlig. Kapitalmålet uttrykkes i forhold gjeldende lovregulering av kapitaldekning.
- Konsernet har videre et mål om at konsernets kapitaldekning i et fremskrevet krisescenario skal ha tilstrekkelige buffere slik at kjernekapitaldekningen ikke faller under 9,5 % (minimumskrav 4,5 % + systemrisikobuffer 3,0 % + SIFI-krav 2,0 %). Vi legger da til grunn at vi kan tære på motsyklisk kapitalbuffer og bevaringsbufferen.

Den målsatte rene kjernekapitaldekningen er ikke å anse som et minimumsnivå. Avhengig av konjunktursituasjonen vil den faktiske kjernekapitaldekningen naturlig variere. Tilpasningen til målet på 14,5 % vil kunne skje over tid, men det er et mål at dette skal skje senest i løpet av 30.06.16. Ny vurdering av kapitalmålet vil senest gjøres i forbindelse med nye regulatoriske kapitalkrav til norske banker, eller ved behandlingen av konsernets ICAAP og kapitalplan mot slutten av 2014.

I de beregninger som gjennomføres gjennom året vil en for interne formål kunne inkludere inntil 65 % av opptjent resultat i beregningen.

Ovennevnte kapitalmål gjelder for SpareBank 1 Nord-Norge på konsolidert nivå. Det er opp til det enkelte datterselskap å etablere egne kapitalmål ut fra ovennevnte kriterier.

4.3 IRB-ambisjoner

Kredittrisiko

SpareBank 1 Nord-Norge har hatt godkjennelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (IRB) for kredittrisiko siden 2007. Banken er godkjent for bruk av IRB-Grunnleggende (FIRB) for BM og IRB-Avansert (AIRB) for PM. Dette betyr at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko vil helt eller delvis være basert på konsernets interne risikomodeller.

Ved beregning av kapitalkravet etter IRB-metode for PM benyttes egne modeller for beregning av risikoparametrene misligholdssannsynlighet (PD), konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, samt tapsgrad ved mislighold (LGD).

Ved beregning av kapitalkravet etter grunnleggende IRB-metode for BM beregnes risikoparametere misligholdssannsynlighet (PD) basert på egne modeller. Risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD), og tapsgrad ved mislighold (LGD) er fastsatt etter sjablongregler i Forskrift om Kapitalkrav. Tapsgraden ved mislighold er regulatorisk satt til 45 prosent. Valideringsresultatene til SpareBank 1 Nord-Norge viser at tapsgraden til misligholdte engasjement i BM ligger i området rundt 15-30 prosent.

SpareBank 1 Nord-Norge har startet arbeidet med å kvalifisere seg for IRB-Avansert for BM slik at konsernet også kan bruke egne modeller for å beregne risikoparameterne konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD), og tapsgrad ved mislighold (LGD). Det er forventet at en eventuell godkjenning vil få positiv effekt på kjernekapitaldekningen eks overgangsordning.

Operasjonell risiko

SpareBank 1 Nord-Norge rapporterer operasjonell risiko etter sjablongmetoden for morbank. Banken har over tid utviklet kontroll- og kvalitetssystemer for å kunne rapportere operasjonell risiko etter kravene for sjablongmetode som fremgår av Forskrift om Kapitalkrav. De resterende deler av konsernet rapporterer fremdeles etter basismetoden.

4.4 Kapitaldekning

Figuren nedenfor viser de metodene som SpareBank 1 Nord-Norge bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt, markeds- og operasjonell risiko.

Figur 7 SNN's metoder for beregning av kapitalkravet

Risikotype	Portefølje	Regulatorisk metode
Kredittrisiko	Stater	Standardmetoden
	Institusjoner	Standardmetoden
	Borettslag, lag og foreninger	Standardmetoden
	Foretak	IRB (grunnleggende)
	Massemarked	IRB (avansert)
	SpareBank 1 Finans NordNorge	Standardmetoden
	SpareBank 1 Nord Norge Portefølje AS	Standardmetoden
	SpareBank 1 Nord Norge Securities ASA	Standardmetoden
	SpareBanken 1 Nord Norge Forvaltning AS	Standardmetoden
	Massemarked - SpareBank 1 Boligkreditt AS	IRB (avansert)
	SpareBank 1 Næringskreditt AS	Standardmetoden
	BN Bank AS	Standardmetoden
Markedsrisiko	Egenkapitalposisjoner	Standardmetoden
	Obligasjoner og sertifikater	Standardmetoden
	Valutaposisjoner	Standardmetoden
	Døtre og andre tilkn. selskaper	Standardmetoden
Operasjonell risiko	SpareBank 1 Nord Norge inkl. døtre	Sjablongmetoden/ basismetoden
	Andre tilknyttede selskaper	Standardmetoden

For datterselskapet SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS er det planer om en overgang til IRB-metoden, og porteføljen i dette selskapet rapporteres etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering og billån med salgspant. Ved årsskiftet utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS for kredittrisiko beregnet etter nye kapitaldekningsregler 6 % av konsernets beregningsgrunnlag inkl. overgangsordning.

SpareBank 1 Nord-Norge eier per 31.12.13 13,15 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Finanstilsynet. Hovedformålet med kredittforetaket er å sikre eierne stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Boligkreditt AS fikk IRB-godkjenning i 2009. Eierandelen

er, etter godkjenning av Finanstilsynet, tatt inn i kapitaldekningen etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Eierandel i BN Bank ASA (23,5 prosent) og SpareBank 1 Næringskreditt AS (20,92 prosent) er i kapitaldekningen også tatt inn etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Konsernet har for 2013 satt av kapitaldekningsreserve knyttet til eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS. Denne kapitaldekningsreserven har redusert bankens ansvarlige kapital med 1.212 mill kroner, hvorav 606 mill kroner kommer til fratrekk i kjernekapitalen.

4.5 Konsolideringer/døtre/tilknyttede selskaper

Figur 8 Konsolideringsprinsipper

Beløp i mill kroner	Org.nr	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi	Stemme-rett	Regnskapsmessig konsolidering	Kapitalkrav	Ansv.kapital	Kap.dekning
Datterselskap									
Selskaper som er fullt- og proporsjonalt konsolidert for kapitaldekningsformål									
North-West 1 Alliance Bank, Russland	0	3.450.000	91	91	75,00 %	Oppkjøpsmetoden 75 %	0	0	0
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	931262041	21.100	28	28	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
EiendomsMegler 1 Lofoten AS	968382454	2.241	4	4	60,00 %	Oppkjøpsmetoden 60 %			IA
SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS	930050237	61.400	366	366	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	277.950	464.895	13,38 %
SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS	935491533	252.000	252	17	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
Nord-Norge Eiendom IV AS	991391142		0	0	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
Alsgården AS	966850582		0	0	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %			IA
SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning AS	982699355	200.000	7	7	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	1.048	5.629	42,97 %
SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norg	851987142	2.350	44	44	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	0	0	IA
BN Bank ASA	914864445	3.317.338	209	846	23,50 %	Egenkapitalmetoden 23,50 %	2.276.671	4.392.919	15,44 %
SpareBank1 Boligkreditt AS	988738387	6.984.080	1.048	1.095	13,15 %	Egenkapitalmetoden 13,15%	6.173.866	7.880.686	10,21 %
SpareBank1 Næringskreditt AS	894111232	2.853.400	357	362	20,92 %	Egenkapitalmetoden 20,92%	1.196.490	2.224.707	14,87 %
SpareBank1 Markets AS	992999101	14.133	35	26	23,89 %	Egenkapitalmetoden 23,89%	53.052	114.629	17,29 %
SpareBank 1 Verdpapirservice AS	998240603	296.808	15	12	24,90 %	Egenkapitalmetoden 24,90 %	6.119	45.991	60,13 %
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, men hvor det foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	381.498	715	1.168	19,50 %	Egenkapitalmetoden 19,50 %			
Bank 1 Oslo Akershus AS	910256351	218.841	78	119	4,00 %	Oppkjøpsmetoden 4,00 %			
Bank Tavrichesky, Russland	0	104.821.999	122	105	9,26 %	Oppkjøpsmetoden 10,00 %			
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, og hvor det ikke foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	986401598	2	18	18	17,74 %	Egenkapitalmetoden 17,74 %			
SpareBank 1 Kredittkort AS	975966453	126.607	39	35	19,83 %	Egenkapitalmetoden 19,83 %			
SpareBank 1 Kundesenter AS	998830124	1.491	17	17	14,91 %	Egenkapitalmetoden 14,91 %			

SpareBank 1 Nord-Norge legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene og mellom datterselskapene ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Figur 9 Kapitaldekningsberegning konsern

Beløp i mill kroner	31.12.13	31.12.12	31.12.11
Kjernekapital			
Eierkapital	1 807	1 655	1 655
Overkursfond	843	245	245
Sparebankens Fond	3 565	3 083	2 898
Uttejningsfond	776	456	333
Gavefond	163	150	133
Fond for urealiserte gevinster	- 2	- 3	- 4
Annen egenkapital	1 323	1 224	1 148
Minoritetsinteresser	23		
Sum balanseført egenkapital	8 498	6 810	6 408
Fradrag for avsatt utbytte	- 154	- 106	- 175
Fradrag for netto pensjonsmidler	- 136	- 29	- 8
Fradrag for fond for urealiserte gevinster	69	41	66
Justert kjernekapital fra konsolidert finansinstitusjon	- 162	- 58	- 17
Fondsobligasjon 1)	653	989	512
Fradrag for utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	- 114	- 66	- 40
Fradrag for ansvarlig kapital i finansinstitusjoner (50%)	- 174	- 106	- 27
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 94	- 97	- 71
Kapitaldekningsreserve (50%)	- 606	- 706	- 646
Sum kjernekapital	7 780	6 672	6 002
Tilleggskapital			
Evigvarende ansvarlig kapital	0	0	0
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1 160	1 507	1 207
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner (50%)	- 174	- 106	- 27
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 94	- 97	- 71
Kapitaldekningsreserve (50%)	- 606	- 706	- 646
Sum tilleggskapital	286	598	463
Ansvarlig kapital	8 066	7 270	6 465
Risikovektet beregningsgrunnlag			
<i>Kapitalkrav for:</i>	Kapitalkrav (8 %)	Kapitalkrav (8 %)	Kapitalkrav (8 %)
Kreditrisiko IRB	26 778	25 966	23 689
Kreditrisiko unntak- og innføringsportefølje IRB (Standardmetoden)	20 443	21 261	20 975
Gjeldsrisiko	263	141	113
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)	501	479	640
Valutarisiko	276	396	367
Operasjonell risiko	2 966	3 317	3 406
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	- 348	- 269	- 54
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (100 %)	- 47	- 57	- 241
Kapitaldekningsreserve	-1 211	-1 411	-1 292
Totalt beregningsgrunnlag	49 621	49 823	47 603
Tillegg for "gulv" etter Basel I iht. overgangsordning	8 360	5 275	4 101
Korrigert IRB beregningsgrunnlag	57 981	55 098	51 704
Korreksjon andel "gulv" etter Basel I	20,00 %	20,00 %	20,00 %
Kapitaldekning	13,91 %	13,19 %	12,50 %
Kjernekapital	13,42 %	12,11 %	11,61 %
Tilleggskapital	0,49 %	1,08 %	0,89 %

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.

Figur 10 Spesifikasjon ansvarlig kapital

Beløp i mill kroner	31.12.13	31.12.12	31.12.11
Spesifikasjon av minimum krav til ansvarlig kapital inkl. overgangsregler (Pilar I)	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav
Kreditrisiko	3.649	3.639	3.446
Markedsrisiko	83	81	90
Operasjonell risiko	237	265	272
Kapitalkrav knyttet til overgangsordninger	669	422	328
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital	4.638	4.408	4.136

Figur 11 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner

Figur 11 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	31.12.13	31.12.12	31.12.11
Forfallsstruktur			
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital			
2018 3 mnd Nibor + 1,25 (Call opsjon 2013)		112	350
2018 3 mnd Nibor + 2,75 (Call opsjon 2013)		200	200
2019 3 mnd Nibor + 2,40 (Call opsjon 2014)	100	100	100
2019 fast rente 8,35 (Call opsjon 2014)	350	350	350
2015 3 mnd Euribor + 0,45 (Call opsjon 2010) EUR			
2013 mnd Euribor + 2,75 (Call option 2017)	500	500	
Over-/underkurs ansvarlig lån		-3	-4
Valuta agio/disagio tidsbegrenset			
Sum tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	950	1.259	996
Evigvarende fondsobligasjoner			
2033 6mnd Nibor+margin (USD 60 mill.)(Call opsj 2013)		370	370
2099 3mnd Nibor + 4,75 (Call option 2017)	500	500	
Fondsobligasjon valuta agio/disagio		-34	-10
Sum evigvarende fondsobligasjoner	500	836	360
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1.450	2.095	1.356
Gjennomsnittlig rente NOK	5,33 %	5,33 %	6,09 %
Gjennomsnittlig rente USD	2,92 %	2,92 %	2,54 %

Figur 12 Kapitaldekningsberegning SpareBank 1 Nord-Norge Finans

SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS

Beløp i tusen kroner

Kjernekapital	31.12.2013	31.12.2012
Aksjekapital	307.000	192.000
Overkursfond	59.000	59.000
Annen egenkapital	144.395	123.038
Sum balanseført egenkapital	510.395	374.038
 Fradrag for avsatt utbytte	-72.415	-52.151
Fradrag for overfinansiering av pensjonsforpliktelser	-2.587	-711
Fradrag for utsatt skatt	-	-
Sum kjernekapital	435.393	321.176
 Sum tilleggskapital	30.000	-
 Ansvarlig kapital	465.393	321.176
 Risikovektet beregningsgrunnlag		
Kapitalkrav for:		
Kredittrisiko IRB		-
Kredittrisiko unntak- og innføringsportefølje IRB (Standardmetoder)	3.276.150	3.079.213
Gjeldsrisiko		-
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)		-
Valutarisiko		-
Operasjonell risiko	198.225	202.313
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-
Fradrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (100 %)		-
Kapitaldekningsreserve		-
Totalt beregningsgrunnlag	3.474.375	3.281.525
 Kapitaldekning	13,40 %	9,79 %
Kjernekapital	12,53 %	9,79 %
Tilleggskapital	0,86 %	0,00 %

Figur 13 Kapitaldekningsberegning SpareBank1 Nord-Norge Forvaltning

SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA

Beløp i tusen kroner

Kjernekapital pr 31.12.12	31.12.2013	31.12.2012
Aksjekapital	2.000	2.000
Overkursfond	3.617	3.617
Annen egenkapital	64	63
Sum balanseført egenkapital	5.681	5.680
 Fradrag for avsatt utbytte	-	-
Fradrag for overfinansiering av persjonsforpliktelser	-	-
Fradrag for utsatt skatt	-52	-63
Sum kjernekapital	5.629	5.617
 beregningsgrunnlag	13.100	13.138
kapitaldekning	42,97 %	42,76 %

Krav til kapital for SpareBank1 Nord-Norge Forvaltning AS er minimum 25 % av foretakets faste kostnader i det foregående år. Dette utgjorde pr 31.12.13 1 048 000 kr og gir et beregningsgrunnlag på $1.051.000 \times 12,5 = 13.100.000$ og en kapitaldekning på $5\,629\,000 / 13\,100\,000 = 42,97\%$.

5. Risiko og kapitalstyring

5.1 Risk management

SpareBank 1 Nord-Norges hovedstyre har ansvaret for å vurdere og overvåke de risikoer som oppstår i hele konsernet. Hovedstyret fastsetter policydokument og instruksjoner som beskriver hvordan ulike risikoer skal håndteres og rapporteres. Hovedstyret fastsetter også fullmaktstrukturen og kredittfullmakter.

Ansvar for å styre og overvåke risikoen innenfor de rammer og retningslinjer som er vedtatt av hovedstyret tilligger de ulike forretnings- og fagområdene i konsernet. Dette er i samsvar med konsernets kontroll- og styringsmodell som er nærmere beskrevet nedenfor.

Det løpende ansvaret for den samlede risikovurderingen og risikorapporteringen er tillagt avdeling for risikostyring som rapporterer til konsernsjef. Kvartalsvis risikorapport, ICAAP og årlig lederbekreftelse utarbeides av avdeling for risikostyring og rapporteres også til hovedstyret sammen med konsernsjefs utfyllende kommentarer.

Konsernets ledelsesstruktur reflekterer lovkravene for børsnoterte selskaper generelt og finansiell virksomhet spesielt.

5.2 ICAAP

5.2.1 Formål

Styring av risiko og kapitalanvendelse er et sentralt virkemiddel i SpareBank 1 Nord-Norge for å nå bankens målsettinger slik de er nedfelt i bankens forretningsstrategi. Konsernets lønnsomhet og mulighetene for å oppfylle målsettingene overfor egenkapitalbeviserne, ansatte og samfunnet, er avhengig av evnen til å identifisere, måle, styre og prise de risikoer som oppstår i forbindelse med tilbudet av finansielle produkter og tjenester. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og kvalitet
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe en effektiv kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede hendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter

Konsernet har som mål å ha en moderat risikoprofil, samt målsetting om å opprettholde nåværende internasjonale rating for derved å sikre en langsiktig god tilgang på innlån fra kapitalmarkedene.

5.2.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring

Fornyelse og revisjon av overordnede og sentrale styringsdokumenter er gjenstand for årlig drøfting og behandling av hovedstyret. Dette for å sikre bred forståelse for sammenhengen mellom et godt rammeverk for styring og kontroll, og aktivt bruk av rammer/mål for styring av risiko sett mot kravene i kapitaldekningsreglene.

For å sikre at alle vesentlige forretnings- og risikoområder får en tilfredsstillende behandling i konsernledelsen og hovedstyret, utarbeides det årlig en årsplan for styret. Årsplanen skal sikre:

- jevnlig gjennomgang og revisjon av viktig forretningsmessige dokumenter og områder
- fokus på forretningsmessige muligheter og trusler – økt konkurransekraft
- revisjon av satsingsområder og styringsmål
- vurdering av organisasjonens kapabilitet og kompetanse – herunder muligheter og sårbarhet
- vurdering av ansvar og roller – styringsmodell

SpareBank 1 Nord-Norges rammeverk for identifisering og styring av risiko fremgår av skissen nedenfor:

Figur 14 Rammeverk risiko- og kapitalstyring

Hovedstyret har gjennom "Policy for risikostyring og compliance" for konsernet lagt føringer på struktur, ansvar og metodikk knyttet til helhetlig risikostyring i SpareBank 1 Nord-Norge.

Arbeidet med helhetlig risikostyring er en sentral del av konsernets totale forretningsprosess. Sentrale fagavdelinger er involvert i prosessen gjennom både analyser, overvåking, styring og rapportering av risiko. Ansvar for gjennomføring av ulike prosesser/rapporteringer i SpareBank 1 Nord-Norge er:

- utviklingsavdelingen - strategiske analyser, strategirevisjon og konjunkturbarometer
- økonomiavdelingen - regnskapsrapportering, kapitaldekning, offentlig bankstatistikk og analyseoppgaver
- Treasury og Market - funding og egenkapital, rapportering av markedsrisiko, konsernansvar compliance verdipapirforetaket
- kredittavdelingen - drift og opplæring kredittprosess/-systemer, IRB-modeller, rapportering kredittrisiko
- avdeling for risikostyring - helhetlig risikoanalyse, risikorapportering og compliance, overvåking, porteføljestyresystem, rapportering av operasjonell risiko

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring, er rammeverket basert på vesentlige elementer som reflekterer måten hovedstyret og ledelsen styrer konsernet etter.

- Strategisk målbilde
- Organisering og organisasjonskultur
- Risikoidentifikasjon
- Risikoanalyse
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren for de andre elementene.

Forretningsstrategi

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører løpende revisjon av konsernets forretningsstrategi. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd og krav til kompetanse og organisering.

Organisasjonskultur

Organisasjonskulturen er grunnmuren i konsernets risiko- og kapitalstyring og omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Nord-Norge har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer (SNN-koden) som er kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Konsernets rammer og retningslinjer for "Virksomhetsstyring og selskapsledelse" og "SNN-koden" har en viktig rolle i den forretningsmessige styringen av virksomheten. Retningslinjene setter fokus på holdninger og etikk og hvordan vi gjør forretninger med kunder og andre forbindelser i SpareBank 1 Nord-Norge. Disse utgjør et viktig element i bankens styring av omdømmerisiko.

Risiko- og kapitalstyring

Alle vesentlige risikoer er gjenstand for fortløpende vurderinger gjennom året. De vesentligste risikoer kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for økonomisk kapital og er et viktig grunnlag for bankens prosess for kapitalstyring. Kapitalvurderingsprosessen innbefatter hoved- og underrisikogrupper som vist nedenfor. Sentralt i vurderingen av kapitalbehov er også vurdering av styring og kontroll knyttet til de ulike forretnings- og risikoområder.

Figur 15 Risikotyper, styring og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norges prosess for kapitalstyringen skal i størst mulig grad sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig avkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil

- Konkurransedyktige vilkår og en god langsiktig tilgang på innlån fra kapitalmarkedene
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det er en grunnleggende målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokteres til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Kapitalen i SpareBank 1 Nord-Norge har ulike formål:

- Egenkapitalen skal dekke konsernets definerte behov for økonomisk kapital. Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital som er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen som konsernets samlede aktiviteter genererer.
- Ansvarlige lån/fondsobligasjoner skal ha som formål å være en sikkerhetsbuffer som det ikke skal tas risikoeksponering på.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 Nord-Norge underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Styret er ansvarlig for å initiere ICAAP-prosessen og kapitalplanleggingen, samt godkjenne utforming og metodevalg. I tillegg er styret ansvarlig for å sette mål for konsernets kapitalnivå som er tilpasset risikoprofil og forretningsmessige rammebetingelser. Denne prosessen er en integrert del av konsernets samlede risikostyring:

Prosessen skal være risikodrevet og omfatte:

Figur 16 ICAAP

Risiko- og kapitalvurderingsprosessen tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbilde. På grunnlag av det strategiske målbildet og forretningsplanen utarbeides det en fremskrivning av forventet finansiell utvikling samt fremtidsscenarioer knyttet til en nedgangskonjunktur og en kapitalstress som minimum varer i fem år.

5.2.3 Prognoser og stresstester

5.2.3.1 Beskrivelse av prognosemodell og stresstester

I løpet av de siste tiårene har finansiell stabilitetsanalyse fått en stadig mer sentral rolle i mange sentralbanker, og derigjennom nye krav til finansinstitusjonene. Dette må ses i sammenheng med at finansmarkedene er blitt dypere og finansielle kriser har inntruffet hyppigere. Et viktig element i analysen av finansiell stabilitet er å undersøke hvor sårbart det finansielle system er overfor makroøkonomiske forstyrrelser. Dette kan gjøres ved hjelp av prognoser og stresstester.

Hovedformålene med prognosemodellen er å vurdere konsernets resultat-, risiko- og soliditetsutvikling gitt ulike scenarioer der konjunkturutviklingen er svak og gi tilhørende anslag på kapitalbehovet. Utfordringen er å identifisere relevante framtidige scenarioer der risikoen øker, og å konstruere en god sammenheng mellom makroutviklingen i scenarioene og mikroutviklingen for sentrale variabler som påvirker resultatet, balansen og risikonivå. Scenarioene bør være relevante i den forstand at de dekker forhold som anses å kunne forstyrre den makroøkonomiske stabiliteten i norsk økonomi med påfølgende økning i risikoen i konsernet.

Prognosemodellen må tilfredsstillende de krav som kapitaldekningsreglene gir. Dette gjelder krav som stilles til IRB-banker gjennom kapitalkravsforskriften (Pilar 1) og retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene (Pilar 2).

5.2.3.2 Eksterne krav til stresstester og scenarioer

I kapitalkravsforskriftens § 16-1 heter det:

1. Institusjonen skal identifisere forhold som kan påvirke kredittrisikoen og kapitaldekningen i negativ retning og gjennomføre stresstesting. Stresstestene skal gjenspeile situasjoner der det er endringer som i særlig grad kan påvirke kredittrisikoen, herunder konjunkturedgang. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av institusjonens portefølje, og skal inkludere en vurdering av betydningen for institusjonens soliditet.
2. Stresstesting skal gjennomføres regelmessig og minst årlig.
3. Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler for stresstesting.

Stresstesting er altså en forutsetning for IRB-godkjenning. Stresstestene skal vise effekten på kapitaldekningen og evnen til å oppfylle minimumskravet til kapital. Forskriften sier ikke noe om hvor alvorlig scenario man skal analysere, men peker på at det skal drøftes hvordan en konjunkturedgang påvirker kredittrisikoen. Fra EU-rådet¹ har vi minstekravet om et "mild recession"-scenario. Vi merker oss dessuten at "alle vesentlige deler av institusjonens portefølje" skal stresses.

Den europeiske banktilsynsmyndigheten (CEBS)² har i notat av 26. august 2010 offentliggjort reviderte retningslinjer for stresstesting. Finanstilsynet understreker at retningslinjene for stresstesting inngår som deler i retningslinjene for pilar 2-prosessen og utfyller rundskriv 21/2006 "Pilar 2 i nytt kapitaldekningsregelverk – retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene".

Nye retningslinjer ble iverksatt fra 31.12.2010. Beregninger i ICAAP 2013 bygger på de nye retningslinjene.

Når det gjelder Pilar 2 er det et litt videre sett av dokumenter som kan sies å danne et rammeverk for krav til stresstest. Generelt sett kan en si at det i forbindelse med ICAAP er krav om at effektene av en alvorlig lavkonjunktur (Kapitalstress) skal analyseres. Fra Finanstilsynets rundskriv 21/2006 refererer vi³:

- Stresstesting inngår som en sentral del i ICAAP og kapitalplanlegging
- Institusjonen skal ta stilling til hvordan den kan leve gjennom nedgangskonjunkturer med negative resultater, og der det kan være problematisk å innhente ny egenkapital
- Et ekstraordinært, men sannsynlig scenario skal inkludere:
 - Tilbakeslaget skal vare i minst tre år
 - Vise påvirkning på inntjening og soliditet
 - Vise påvirkning på overholdelse av minimumskravet
 - Vise oppfyllelse av kapitalkrav gjennom resesjon, herunder ledelsesinnngripen
 - Fremskrivning av finansiell situasjon/ likviditetssituasjon

En annen viktig referanse er Committee of European Banking Supervisors (CEBS) "Technical Aspects of Stress testing under the Supervisory Review Process – CP12" som også gir en rekke føringer til hva stresstestene under Pilar 2 bør inneholde. Vi merker oss spesielt kapittel IV.3.b. "Stress testing for IRB institutions" og definisjonen av "scenariostresstest" og "sensitivitetsstresstest" i avsnitt 16:

- Scenariostresstest – viser virkning på resultat/soliditet av bevegelser i et antall risikodrivere (simultant); som en følge av en veldefinert stresshendelse. Forventet brukt av større institusjoner.
- Sensitivitetsstresstest – viser virkning på resultat/soliditet av bevegelse i en bestemt risikodriver; hvor stresshendelsen er ukjent. Kan være nok for mindre banker

5.2.3.3 Sammenheng scenarioer og stresstester

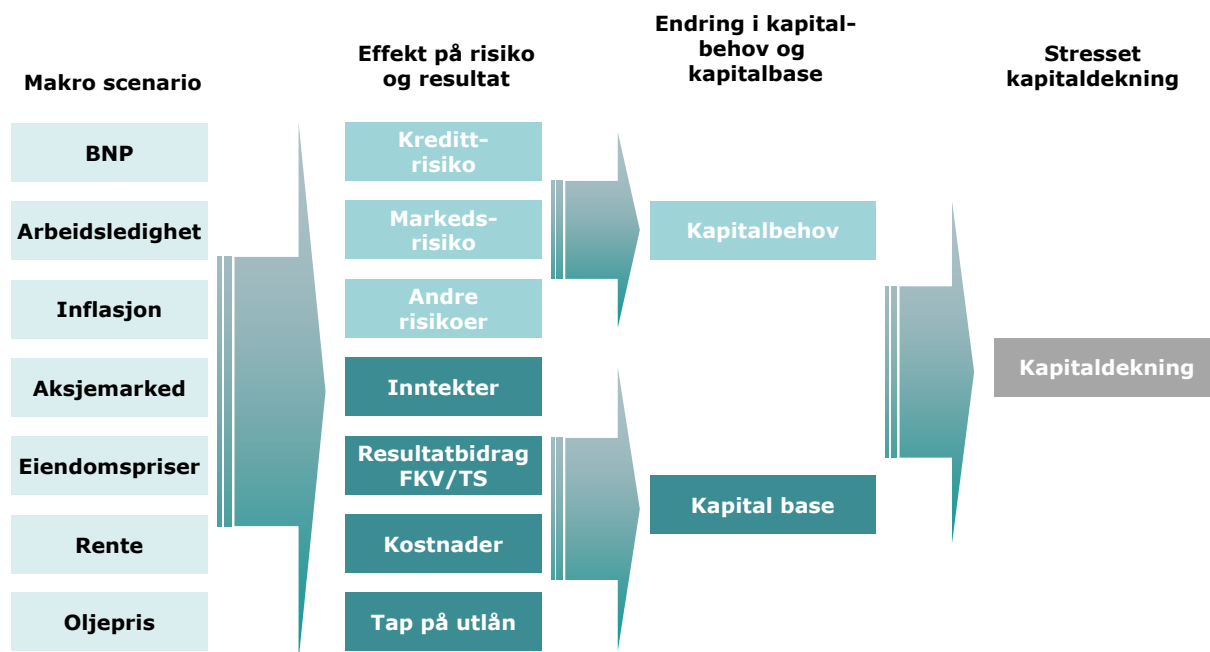
Konsernets modell for stresstester og scenarioer kan illustreres som følger:

¹ Kilde: Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council; Relating to the Taking up and Pursuit of the Business of Credit Institutions

² Nye retningslinjer for stresstesting kalt "CEBS Guidelines on Stress Testing (GL32)" gjeldende fra 31.12.2010

³ Dette avsnittet er basert på presentasjon av Finanstilsynet v/Jon Hellevik 18. september 2007 i Norges Bank.

Figur 17 Prognose-/stresstestmodell

En betydelig utfordring er å benytte og transformere makroforutsetningene til forretningsmessige størrelser ved vurdering av:

- kredittscoremodellene – vurdering av migrasjon og endringer i misligholdssannsynlighet, forventet og uventet tap
- soliditet og lønnsomhet – prognoser for normal utvikling og ulike økonomiske tilbakeslag
- likviditet (funding) – konsernets utfordringer og sårbarhet knyttet til endringer i fundingnivå og situasjon knyttet til eventuell generell finansiell krise, eller spesielle situasjoner for banken (SpareBank 1 Nord-Norge)
- resultatutvikling tilknyttede selskaper
- påvirkning av markeds- og konkurransesituasjonen i Nord-Norge og omdømmerisiko

5.2.3.4 Fastsettelse av scenarioer

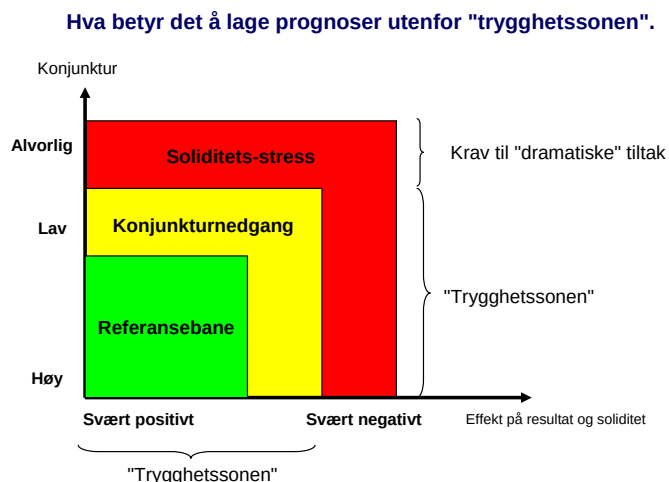
For å definere makroscenarioene har vi benyttet en enkel makromodell som ivaretar et minimumskrav til konsistens mellom makrostørrelsene. Modellen har mange likhetstrekk med Norges Banks makromodeller, men er betydelig forenklet for å kunne være operativ i excel. Denne modellen er implementert i alle makroscenarioene ved vurdering av effekt på utviklingen i balansen, resultatet og risiko.

For banken er det viktig at scenarioet og stresstesten for en kapitalstress tar utgangspunkt i alvorlige - men mulige - rystelser i økonomien, slik at disse gir svar på hvor mye som kan gå tapt, ikke nødvendigvis hvor mye det er sannsynlig å tape. Dette innebærer at disse ikke behøver å gi uttrykk for endringer vi anser som sannsynlige, dette fordi vi i forutsetningene sier at alle hendelser skjer samtidig (korrelasjon = 1).

I figuren under har vi illustrert hensikten med de ulike stresstestene/prognosene.

Figur 18 Prognose-/stresstestmodell

Prognoser og stresstester

Når det gjelder effekter av "Kapitalstress" er dette et grunnlag for å illustrere effekten av store rystelser i økonomien som har innvirkning på flere sentrale resultat- og risikoområder samtidig. Dette for å stresse soliditeten og lønnsomheten maksimalt. Resultatene fra Kapitalstressen vil danne grunnlag for ledelsens diskusjoner knyttet til mulige og nødvendige tiltak mer av beredskapshensyn enn at en slik krise sannsynligvis vil inntreffe.

For myndighetene er det viktig av bankene gjennomfører scenarioer og stresstester for å avdekke robustheten i i finansiell sektor. Resultater fra felles nasjonale stresstester og bankenes stresstester vil også være en viktig input til diskusjon om fremtidige kapitalnivå og kapitalmål.

Resultatene fra scenarioene og stresstestene behandles som en viktig del av årlig ICAAP. I vurderingene vektlegger banken å presentere resultatene fra prognose "LTP Referansebane" (Forventet utvikling), prognosene "LTP Nedgangskonjunktur" (Sannsynlig økonomisk konjunkturforløp ved en nedgangskonjunktur) og "LTP Kapitalstress" (Kraftige negative utslag i økonomien). Banken foretar også en sensitivitetsanalyse opp mot utviklingen i referansebanen, samt en omvendt stresstest for å se på hvilke hendelser som kan forårsake kraftige negative utslag på konsernets resultater og kapitaldekning.

Figur 19 Prognoser og stresstester

LTP Ref.bane	Prognose som viser forventet utvikling i banken, konsernet og TS
Sensitivitets-analyse	Effekt på kjernekapitalen ved endringer innenfor enkelte vekst- eller resultatparametre i referansebanen
LTP Nedgangs-konjunktur	Prognose som viser en økonomisk nedgangs-konjunktur i banken, døtre og TS.
LTP Kapital-stress	Prognose/stresstest som viser effekt på kjernekapital og andre nøkkeltall ved økonomisk stagflasjon og ekstreme utslag innenfor alle sentrale forretnings-/risikoområder i konsernet
Reverse stresstest	Vurderinger av områder som kan gi alvorlig negativ effekt for konsernet. Spesielt mht soliditet og likviditet.

Effekter på konsernets kjernekapitaldekning av de ulike prognosene/stresstestene fremgår av figuren nedenfor. I beregningene har banken tatt inn full effekt av Basel III fra 2014.

Figur 20 Utvikling kjernekapitaldekning i scenarioene

5.4 Risikomåling og risikojustert kapital

Internt benytter konsernet risikojustert kapital som målebegrep for beregning av risiko.

Risikojustert kapital angir hvor stort tap som kan oppstå i virksomheten under ekstreme forhold. Beregning av risikojustert kapital er således en sentral størrelse i vurderingen av konsernets behov for egenkapital for å drive virksomheten på en forsvarlig måte. Risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikoformer og forretningsområder.

Konsernets reviderte målsetting er en ren kjernekapitaldekning på 14,5 % eller høyere innen 30.06.16. Ved utgangen av 2013 var kapitaldekningen for konsernet på 13,91 %, hvorav 12,30 % var ren kjernekapitaldekning.

Både de eksterne og interne kravene blir sammenholdt med konsernets kjernekapital, og bokført egenkapital og kjernekapital vil normalt være høyere enn risikojustert kapital. Dette gir en buffer sett i forhold til fastsatte eksterne og interne minstekrav, noe som gir konsernet nødvendig strategisk handlefrihet og langsiktig stabilitet.

5.5. Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til konsernsjef og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring som er uavhengig av de enkelte forretningsenhetene i konsernet.

5.6 Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

6. Sentrale risikogrupper og målemetoder

SpareBank 1 Nord-Norge eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogruppene er:

- Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

- Etterlevelsesrisiko (compliance): Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.
- Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvARIABLES som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet.
- Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.
- Eierisiko: Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og BN Bank AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.
- Forretningsrisiko: Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av for høy cost/income rate.
- Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.
- Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.

Det er benyttet statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital (økonomisk kapital), men beregningene forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som søker å sikre lav sannsynlighet for at en større tapshendelse skal inntreffe.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (uventede tap).

Forventet tap: Beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode.

Risikojustert (økonomisk) kapital: Beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Hovedstyret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Avkastningen på risikojustert kapital er et viktig strategisk resultatmål i den interne styringen av SpareBank 1 Nord-Norge. De viktigste forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder.

Det er gitt en nærmere beskrivelse av de mest sentrale risikoer i påfølgende avsnitt.

6.1 Operasjonell risiko

6.1.1 Styring og kontroll

Styring av operasjonell risiko har etter bankens vurdering nær sammenheng med hvordan banken totalt styrer risiko. Styring av operasjonell risiko er derfor en viktig del av konsernets helhetlige risikostyring. Bankens evne til å arbeide systematisk med styring og kontroll, herunder systematisk oppfølging av svakheter/forbedringsområder, er grunnmuren i bankens styring av operasjonell risiko.

Den daglige risikostyringen skjer direkte i linjefunksjonen, men for å bedre den helhetlige operasjonelle risikostyringen, har banken i de siste årene videreutviklet/tatt i bruk nye systemer og metoder innenfor dette området. Dette inkluderer et eget Risiko Informasjonssystem for systematisk dokumentasjon og oppfølging av risiko. I dette inngår:

- En forbedringsdatabase hvor blant annet all rapportering fra internrevisjon, eksterntrevisjon og Finanstilsynet blir fulgt opp
- En database for hendelsesrapportering som er et Basel II orientert rapporteringssystem med 7 definerte "Baselkategorier" med tilhørende underkategorier og årsakssammenhenger

Registrerte operasjonelle tap er på et lavt nivå (2,5 mill) og fordeler seg som følger på de forskjellige basekategorier:

Figur 21 Fordeling av operasjonelle tap

Årlig gjennomføres det en egenvurdering av styring og kontroll. I vurderingen benyttes Finanstilsynets moduler for risikobasert tilsyn med tillegg av CoBiT rammeverk for vurdering av IKT (IT Governance and control). Gjennomgangen er en viktig del av konsernets årlige ICAAP.

Konsernet gjennomfører årlig en omfattende lederbekreftelse. Et viktig mål er at det arbeid som legges ned i den årlige lederbekreftelsen skal bidra til læring og utvikling av kvalitet, samt utvikling av lokalt eierskap til kvalitet og risikostyring. Rapporteringen er standardisert, prosessorientert og følger en fast struktur med følgende områder:

- policy/strategi/rutiner
- kompetanse
- lover/regler
- organisasjonskultur

Forbedringsområder går inn i et eget handlingsprogram og konsernsjef legger rapporten fram for bankens styre. Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen. Hovedstyret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risikostyring og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

SpareBank 1 Nord-Norge er deltaker i et FoU- prosjekt innenfor operasjonell risiko. Prosjektets hovedmålsetting er å skape et faglig forum for nytenkning, innovasjon og læring for styring av operasjonell risiko i bank- og finansnæringen. Prosjektet utvikler hensiktsmessige rammeverk, metoder og modeller med formål å øke forståelsen for hvilke hendelser og forhold som påvirker operasjonell risiko og kapitalkrav.

6.1.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnes etter sjablongmetoden for morbanken og etter basismetoden for døtre og tilknyttede selskaper.

Konsernets kapitalkrav per 31.12.13 knyttet til operasjonell risiko er beregnet slik:

SpareBank 1 Nord-Norge (konsern):	
Sjablongmetode morbank	199 mill kroner
Basismetode for døtre og tilknyttede selskaper	38 mill kroner
Totalt	237 mill kroner

Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnet etter sjablongmetoden for operasjonell risiko er beregnet i prosent av snitt inntekt for hvert forretningsområde de siste 3 år. Egenhandling og formidling 18 prosent, megling for massemarkeds kunder 12 prosent, banktjenester for

massemarkeds kunder 12 prosent, banktjenester for bedriftskunder 15 prosent, betaling og oppgjørstjenester 18 prosent, tilknyttede tjenester 15 prosent, kapitalforvaltning 12 prosent. Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnet etter basismetoden for operasjonell risiko er beregnet med 15 prosent av snitt inntekt samlet for forretningsområdene de siste 3 år.

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2. I Pilar 2 vurderer vi om konsernet har behov for ekstra buffer utover minimumsberegningen av kapitalbehov. I vår vurdering inngår vurdering av kvaliteten på styring og kontroll, samt øvrige forhold som kan påvirke kapitalbehovet.

6.2 Compliance risiko

6.2.1 Styring og kontroll

Konsernets skal ha en effektiv styring og overvåking av compliance risiko slik at ingen hendelser skal kunne skade konsernets renommé og finansielle stilling i alvorlig grad. Konsernet styrer derfor området etter følgende prinsipper:

- Klare ansvar og roller innenfor compliancearbeidet
- Effektive rutiner for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover/forskrifter og bransjestandarder
- Effektive prosesser og ensartet opplegg for å følge opp og rapportere etterlevelsen til administrerende direktør og styret
- Rapporteringsopplegg som sikrer ensartet oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet for konsernet
- Uavhengig vurdering av etterlevelse foretatt av intern- og ekstern revisjon innenfor sine respektive ansvarsområder

Complianceutvalget har ansvar for å koordinere det overordnede compliancearbeidet, herunder rammeverk, motta delrapporteringer samt utarbeide konsernets samlede compliancerapport som skal legges fram for konsernsjef og styret.

Konsernet har egen compliance ansvarlig for verdipapirforetaket, som har ansvar for å kontrollere at bankens virksomhet knyttet til ytelse av investeringstjenester drives i samsvar med regelverk for verdipapirhandel.

Lederne i konsernet er operativt ansvarlig for praktisk implementering og etterlevelse av lover/forskrifter og bransjestandarder. Alle medarbeidere er ansvarlig for at den daglige etterlevelse.

Hendelser og brudd på compliance området blir registrert og fulgt opp i bankens Risiko Informasjonssystem.

6.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko i SpareBank 1 Nord-Norge relaterer seg i all hovedsak til langsiktige investeringer i egenkapitalinstrumenter og rentepapirer. Det vil også foreligge en viss markedsrisiko som en følge av handelsaktiviteter samt tradisjonelle bankaktiviteter som kundeutlån og -innskudd.

6.3.1 Styring og kontroll

SpareBank1 Nord-Norge foretar årlig en gjennomgang av bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet.

På bakgrunn av denne gjennomgangen fremlegges det egne saker for styret vedrørende bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet. Sakene omfatter status innenfor området med hensyn til bankens egen virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet - Treasury og SNN Markets, hvor all kundeaktivitet innenfor kapitalmarkedsområdet er samlet. Her behandles også forslag til nye rammer for eksponering.

Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av markedsbevegelser samt risikoevne og -vilje.

Konsernets markedsrisiko styres og kontrolleres forøvrig hovedsakelig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av hovedstyret og løpende analyser av utestående posisjoner.

Avdeling for risikostyring har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av markedsrisikoen. Det rapporteres månedlig på porteføljebasis til bankens balansekomité og bankens styre.

6.4 Kredittrisiko

6.4.1 Styring og kontroll

Figur 22 Elementer i konsernets overordnede rammeverk for kredittstyring

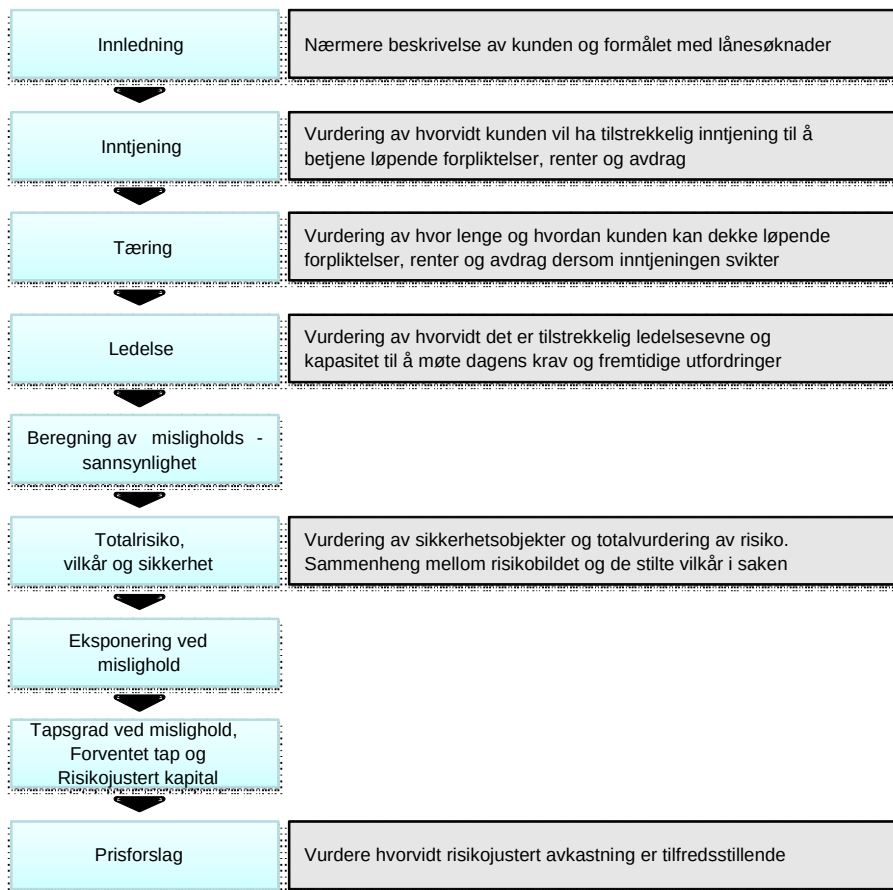

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. I avsnittene nedenfor er de enkelte elementene beskrevet nærmere:

- Konsernets kredittstrategi fastsettes av styret og oppdateres minimum årlig. Konsernets kredittstrategiske rammer er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte måler og fanger opp endringer i den løpende risikoeksponeringen gjennom blant annet forventet tap og behovet for økonomisk kapital. I tillegg setter bankens kredittstrategiske rammer særskilte begrensninger for konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponering og risikoprofil på enkeltkunder, kundegrupper og bransjer.
- Konsernets kredittpolicy fastsettes av konsernsjef og oppdateres minimum årlig. Kredittpolicyen beskriver prinsipper for kredittgivning både på overordnet nivå, og knyttet til enkelte særskilte områder som eiendomsfinansiering og prosjektfinansiering. Eksempler på slike prinsipper er krav til andel egenkapitalfinansiering og restriksjoner ved finansiering av engasjementer med høy risiko og for enkelte bransjer.
- Konsernets kredittfullmaktsreglement fastsettes av styret, og oppdateres minimum årlig. Styret delegerer innenfor visse rammer fullmakt til konsernsjef for det operasjonelle ansvaret for beslutninger i låne- og kredittsaker. Konsernsjef kan innenfor sine fullmakter delegere videre fullmakter
- Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning og engasjementsoppfølging

Kredittgivningsprosessen kan beskrives som vist i figur 22 nedenfor.

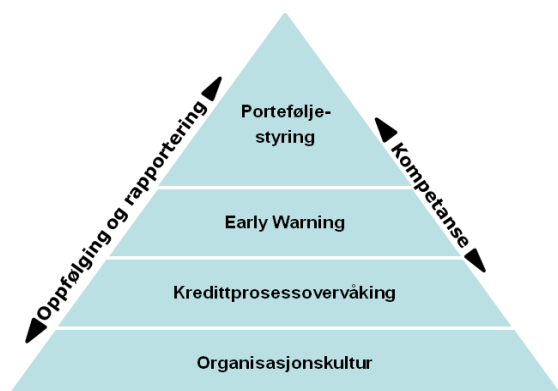
Figur 23 Kredittvurderingsprosessen

Sentralt i konsernets risikostyring er løpende overvåking og oppfølging av engasjementer og kredittporteføljene. Risikoeksponering følges opp ved hjelp av konsernets porteføljestyresystem. Systemet inneholder informasjon om enkeltkunder og porteføljer, og gir en effektiv oppfølging av risikoprofilen og styring av porteføljen. SpareBank 1 Nord-Norge foretar månedlig oppdatering av porteføljefølgende informasjonen ved hjelp av interne og eksterne kundedata. Den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp månedlig, med særlig vekt på utviklingen i risikoklassifisering (migrering), forventet tap, behov for økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Rammeverk for engasjement- og porteføljefølgende er vist i figur 23 nedenfor.

Figur 24 Rammeverk for kredittovervåking

Avdeling for risikostyring og compliance foretar en uavhengig risikooppfølging og rapportering av den samlede risikoeksponeringen til konsernledelsen og styret.

6.5 Likviditetsrisiko

6.5.1 Styring og kontroll

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i den overordnede likviditetsstrategien som blir gjennomgått og vedtatt av hovedstyret minimum årlig. Likviditetsstrategien reflekterer et ønske om å ha en lav til moderat likviditetsrisiko.

I forbindelse med den årlige gjennomgangen av fundingsstrategien, foretas det en analyse av bankens stress-scenarier. Stresstesten inkluderer minimum 4 stress-scenarier hvor konsekvensene på bankens fundingbehov analyseres som følge av endrede markedsforhold for banken. Ulike utviklingsforløp for bankens viktigste eiendeler og gjeldsposter stresstestes under gitte forutsetninger.

Stresstestene tar utgangspunkt i ulike scenarier under forutsetning av full utnyttelse av rammer gitt av bankens styre.

Likviditetsstrategiens hovedmål er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern funding, i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve minimum 30 og 90 dager i en "stort stress"-situasjon for både bank, bank marked og kombinasjon av disse. Overlevelsen baserer seg på en forhåndsdefinert likviditetsbuffer/reserve. Scenarioene tilsier ingen tilgang på funding fra kapitalmarkedet.

I bankens likviditetsstrategi legges det videre vekt på en tilpasning til internasjonale og norske utviklingstrekk innenfor styring av likviditetsområdet i banker. Spesielt gjelder dette i forhold til BIS' 14 prinsipper for god likviditetsstyring. Dette medfører blant annet at strategien for likviditetsstyring gjøres spesifikk i form av rammer og retningslinjer vedtatt av hovedstyret.

Balansekomité

Balansekomiteen er et rådgivende organ i forhold til markeds- og likviditetsområdet i banken. Balansekomiteens fagområde omfatter bankens totalbalanse, herunder likviditetsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og renterisiko. Balansekomiteen møtes regelmessig og bankens fundingstrategi gjennomgås årlig eller oftere dersom spesielle forhold for øvrig skulle tilsi dette.

Balansekomiteen gjennomgår en gang i måneden likviditetsrisiko, rammeutnyttelse, balansesammensetning og fundingstruktur. Diversifisering av løpetider rapporteres månedlig til hovedstyret og balansekomité gjennom grafisk fremstilling av forfallsstruktur. Møtefrekvensen avhenger av situasjonen i markedet.

Beredskapsplan

Konsernet har utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. Beredskapsplanen er en del av bankens likviditetsstrategi og godkjennes av hovedstyret. Oppdatering av beredskapsplanen skal forekomme etter behov og minimum årlig i forbindelse med styrets årlige behandling av bankens fundingstrategi.

Formålet med beredskapsplanen er å synliggjøre ledelsens strategi for å håndtere likviditetskriser. Av beredskapsplanen fremgår videre prosedyrer for å frigjøre kapital ved en krisesituasjon. Også identifisering og forklaring av hvilke hendelser som kan utløse bruk av beredskapsplanen behandles.

Beredskapsplanen er bygget opp i 4 nivåer:

- Nivå 1: Fare for likviditetskrise i markedet eller banken
- Nivå 2: Middels krise i banken eller markedet
- Nivå 3: Stor krise i banken eller markedet
- Nivå 4: Stor krise i markedet og SpareBank 1 Alliansen

Finanssjef er ansvarlig for

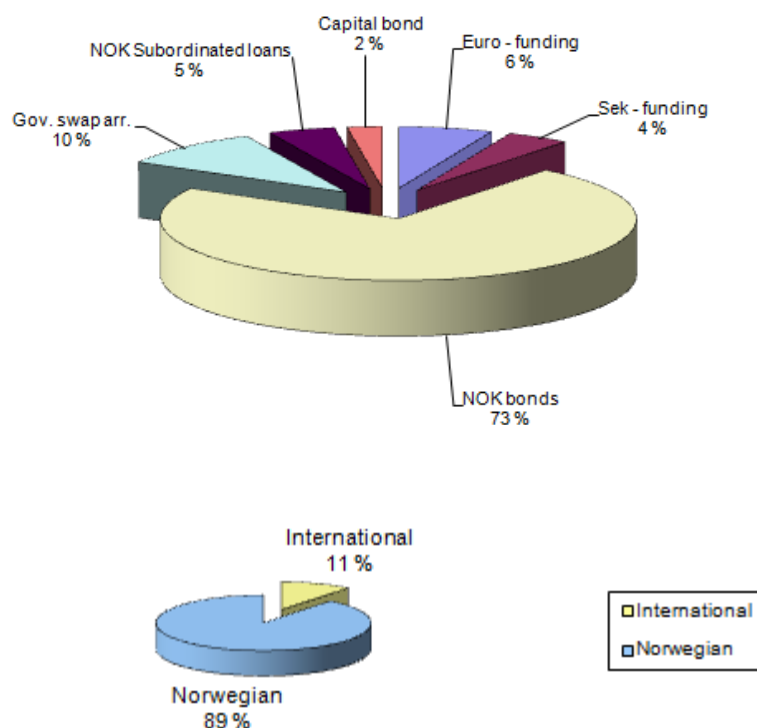
- Identifisering av potensiell likviditetskrise
- Kategorisering av beredskapsnivå
- Situasjonsrapportering til CFO og beredskapsgruppen

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Det er konsernets treasuryavdeling som har ansvaret for den operative likviditetsstyringen gjennom daglig overvåking og måling. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring. Status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig til hovedstyret.

6.5.2 Spredning- og løpetidsinformasjon

Figur 25 Spredninger i konsernets fundingkilder og markeder

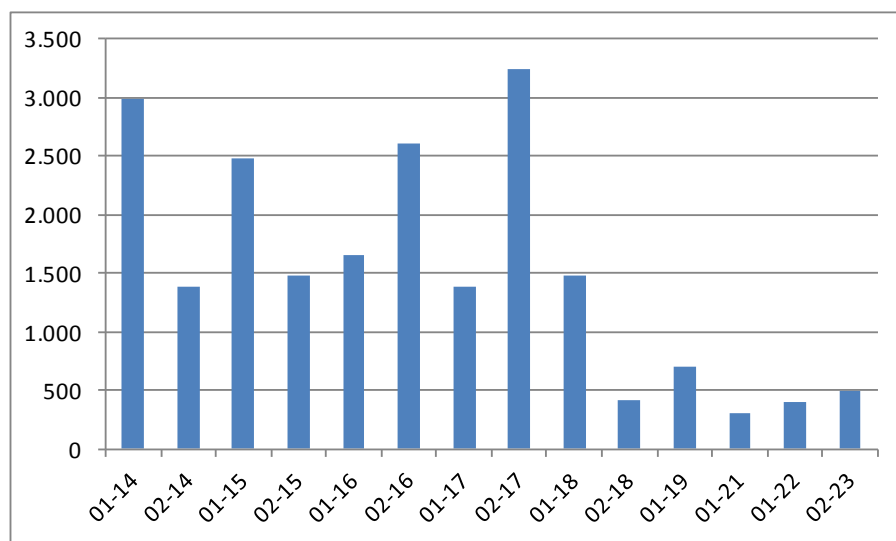

Ved utgangen av 2013 hentet konsernet 89 prosent av fundingen fra det norske markedet, mens andelen fra det internasjonale markedet var 11 prosent. Per 31.12.12 var andelen henholdsvis 91 og 9 prosent.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån var for konsernet 78,3 per 31.12.13 mot 75,6 prosent og 80,9 prosent for henholdsvis ett og to år siden.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Nord-Norge reduseres ved overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett. Per 31.12.13 er det til sammen overført 22,996 mrd kr i boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt.

Figur 26 Innlånsporteføljens forfallsstruktur per halvår fra og med årsslutt 2013

Likviditetsrisikoen i banken fremover vil også påvirkes av utviklingen på andre risikoområder - spesielt utviklingen i kredittrisikoen. Også en økende / langvarig systemkrise innenfor finansnæringen vil påvirke likviditetsrisikoen i banken. Risikoen grenser opp mot bankens strategiske / forretningsmessige risiko.

SpareBank 1 Nord-Norges likviditetssituasjon per 31.12.13 vurderes som tilfredsstillende. Faktisk overskuddslikviditet er ved utgangen av året på 14,729 mrd kroner, definert som kontanter i Norges Bank, Level I og Level II-papirer samt boliglån klare for overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Av konsernets totale innlånsvolum på 21 mrd ved årsslutt skal 3,9 mrd kroner refinansieres i 2014.

Risikoen for manglende refinansiering av gjeld styres gjennom konsernets overordnende likviditetsstrategi og beredskapsplan.

Risikojustert kapital likviditetsrisiko

Det beregnes økonomisk kapital for risikoen for at konsernet pådrar seg merkostnader ved finansiering i perioder med urolige kapitalmarkeder. Denne beregnes som en del av den forretningsmessige risikoen i konsernet.

6.6 Eierrisiko

Eierrisikoen varierer fra selskap til selskap avhengig av selskapets virksomhet og underliggende risiko, samt SpareBank 1 Nord-Norges eierandel.

SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2013 i hovedsak eierrisiko gjennom eierandeler i:

- SpareBank 1 Gruppen (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Boligkreditt AS (13,15 prosent)
- SpareBank 1 Næringskreditt AS (20,92 prosent)
- BN Bank ASA (23,5 prosent)
- Bank 1 Oslo AS (4,8 prosent)
- SpareBank 1 Utvikling DA (17,74 prosent)

SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), SpareBank 1 Hedmark (11 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 prosent), SpareBank 1 Oslo-Akershus (1,4 prosent) og Landsorganisasjonen/ fagforbund tilknyttet LO (9,6 prosent).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Medlemskort AS, Conecto AS og SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), betaling (Trondheim) og Kreditt (Stavanger).

6.6.1 Styring og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norge har sterk fokus på styring og kontroll i selskaper hvor banken har fullt eller delvis eierskap.

I selskaper som er deleid, enten gjennom direkte eierskap fra SpareBank 1 Nord-Norge eller indirekte gjennom eierskapet på 19,5 % i SpareBank 1 Gruppen, er SpareBank 1 Nord-Norge representert som styremedlem i alle selskaper av betydning.

Gjennom aktiv styredeltakelse sikres et godt informasjonstilfang som ivaretar SpareBank 1 Nord-Norges eierinteresser. I saker som har karakter av å være viktig for SpareBank 1 Nord-Norges øvrige virksomhet bringer den enkelte styreleder/styremedlem saken inn for plenumsdiskusjon i konsernledergruppen som møtes hver uke.

6.6.2 Risikojustert kapital eierrisiko

Beregning av risikojustert kapital tar utgangspunkt i resultatene fra selskapenes egen risiko- og kapitalvurderingsprosess hensyntatt SpareBank 1 Nord-Norge sin eierandel.

Eierrisiko knyttet til eierandeler i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tas inn i kapitaldekningen etter prinsippet for proporsjonal konsolidering, og risikoen er i Pilar II fordelt på de enkelte risikotyper.

Av selskaper eid av **SpareBank 1 Gruppen AS** vurderes eierskapet i SpareBank 1 Livsforsikring å innebære høyest eierrisiko. Dette skyldes primært selskapets investering av kundemidler i aksje- og obligasjonsmarkedet hvor avkastning varierer over tid.

BN Bank ASA har hovedkontoret i Trondheim og en avdeling for næringseiendom i Oslo. BN Bank ASA betjener sine kunder over hele landet via nettbank og telefon. BN Bank ASA er eid av SpareBank 1-bankene og tilbyr et bredt spekter av banktjenester til bedrifter og privatpersoner. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og næringseiendom. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

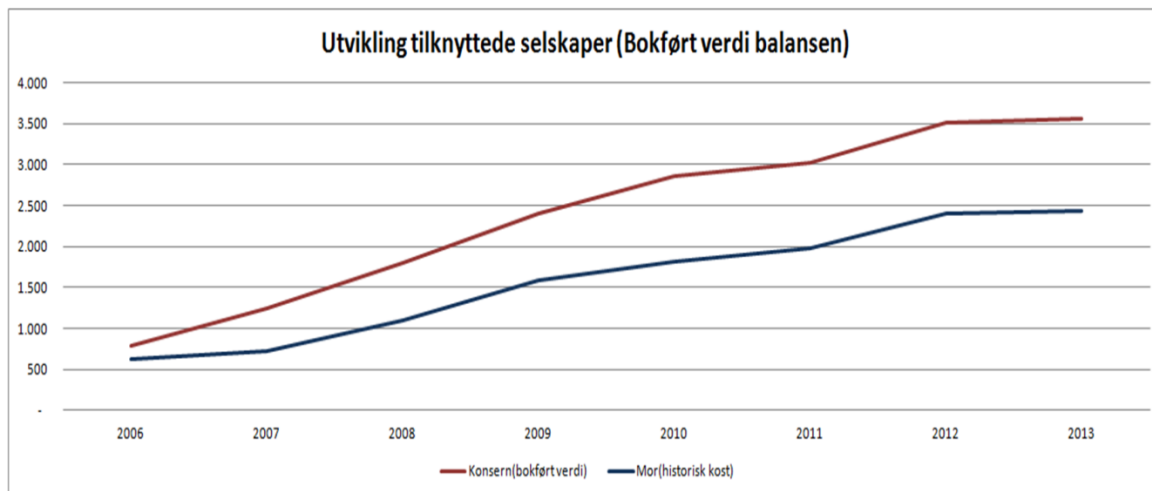
Bank 1 Oslo AS har hovedkontoret i Oslo. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

I **SpareBank 1 Næringskreditt AS** sin portefølje inngår det kun utlån til næringseiendommer med utleiekontrakter i sentrale strøk. Utlånene kan maksimalt utgjøre 60 prosent av markedsverdi. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

SpareBank 1 Nord-Norge eier pr 4. kvartal 2013 13,15 prosent av **SpareBank 1 Boligkreditt AS**. Selskapets virksomhet er finansiering av lån til privatkunder med sikkerhet innenfor 70 prosent av verdigrunnlaget for fast eiendom. SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2013 overført 23 mrd kroner til selskapet. Eierrisikoen tilsvarer i hovedsak andel av overført portefølje, og risikoen følges opp og rapporteres derfor som kredittrisiko.

Utvikling i eksponering målt som bokført beløp tilknyttede selskaper i konsernregnskapet fremgår av grafen nedenfor (mill kr).

Figur 27 Utvikling bokført verdi eierandeler tilknyttede selskaper

Som det fremgår av grafen har historisk kostpris (bokført verdi morbank) og bokført verdi i konsernbalansen økt de siste årene. At bokført verdi på eierposter i tilknyttede selskaper har økt til 4,6 % av sum eiendeler i konsernet (3,2 % i morbanken) er i seg selv ikke dramatisk, men eierpostenes betydning for kapitalbinding og resultatutvikling er stor. Det spesielt kapital knyttet til bankens eierskap i Boligkreditt som har økt betydelig de siste årene. Denne sammen med eierpost i Næringskreditt er viktig hensyntatt bankens mulighet til å redusere sin likviditetsrisiko gjennom overføring av porteføljer til disse selskapene. Eierskap i Boligkreditt, Næringskreditt og SpareBank 1 Gruppen er strategiske viktige poster sett mot bankens totale forretningsmodell og mulighet til å drive effektivt og med konkurransedyktige produkter og priser.

6.7 Forretningsrisiko

Forretningsrisikoen gir seg uttrykk i en uventet svekkelse i resultatet. Nedgangen kan skyldes konkurranseforhold som fører til reduserte volumer og prispress, konkurrenter som introduserer nye produkter, myndighetsreguleringer eller negativ medieomtale. Tapet oppstår dersom konsernet ikke makter å tilpasse kostnadene til slike endringer.

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Omdømmerisiko blir styrt gjennom policyer og forretningsaktiviteter, inkludert compliance.

Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike risikofaktorer, benyttes et bredt sett av metoder (kvantitative og kvalitative) for å identifisere og rapportere slik risiko.

Omdømmerisiko og strategisk risiko behandles som en del av konsernets forretningsrisiko.

6.7.1 Strategisk risiko

I 2008 valgte banken å legge om arbeidet fra en kontinuerlig strategiprosess til å definere målbilder innenfor sentrale forretnings- og produktområder. Gjennom løpende overvåking av konkurrenter og markedet blir administrasjonen og styret løpende oppdatert på eksterne endringer som er av et slikt omfang at det kan danne grunnlag for mindre eller større strategiske endringer.

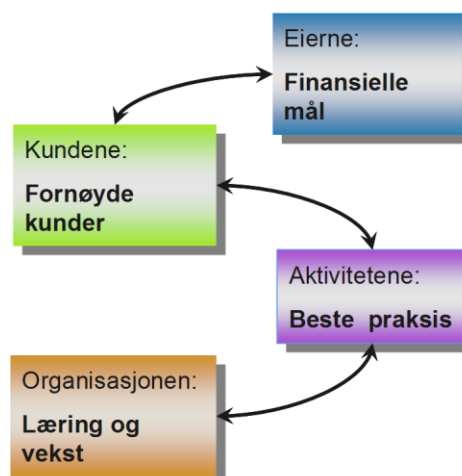
Banken operasjonaliserer strategien gjennom ulike indikatorer innenfor de ulike perspektivene som benyttes i balansert målstyring.

Figur 28 Strategi og perspektiv i målekortet henger tett sammen

Strategi:

- Eierne: Hvilke mål og forventninger skal vi innfri i fht. bankens eiere?
- Kundene: Hvordan vil vi at kundene skal oppleve oss, og forbli fornøyde og lojale?
- Aktivitetene: Hvordan vil vi drive vår virksomhet bedre enn konkurrentene?
- Organisasjonen: Hvordan vil vi utvikle vår kompetanse for å ligge foran konkurrentene?

Sammenhengene:

Hovedstrategier

Ansatte:

Som bankens viktigste ressurs vil vi kontinuerlig søke å utvikle ansattes ferdigheter og kunnskap slik at de imøtekommer både kundenes og myndighetenes krav. Gjennom egen skole vil vi sikre kontinuerlig læring. For å sikre kompetansemiljøer og redusere sårbarhet vil ansatte ha sin tilhørighet i større markedsområder. Kulturen vil være preget av åpenhet både intern og eksternt, slik at det aldri skal kunne stilles spørsmål med bankens integritet.

Prosess:

Gjennom bred distribusjon har banken et unikt konkurransefortrinn. Lokalbankene vil opprettholdes som de viktigste salgsenheter i banken. Arbeidsdelingen mellom lokalbanken og de digitale kanalene (nettbank og mobilbank) vil bli tydeligere. Det aller meste av dagligbanktjenester vil skje elektronisk. Lett rådgivning vil også tilbys over nett, eller i kombinasjon med kundesenter. Betjening av bedriftskunder vil skje fra et begrenset antall lokalbanker og gjennom digitale løsninger.

Kunder:

Hovedfokus er å sikre at de mest lønnsomme kundene blir i banken, og videreutvikle disse. Gjennom en lang historie har banken imidlertid en kontaktflate mot ca 45 % av alle bosatte i markedsområdet. Denne store "kundebasen" gir en viktig inngang for mersalg og nysalg. Innenfor noen markedsområder der markedsandelen er lav er innhenting av nye kunder hovedstrategien. Gjennom samarbeidet innenfor SpareBank 1-alliansen vil vi sikre at våre kunder til enhver tid har tilgang på moderne og effektive produkter

Banken har over lang tid prioritert ressurser og kompetanse knyttet til analyse og vurdering av bankens strategiske satsinger og prioriteringer. Bankens utviklingsavdeling har det formelle ansvaret for å gjennomføre og dokumentere denne prosessen, og hovedstyret er sentral i drøfting og endelig beslutning av prioritering og satsing innenfor ulike sentrale forretnings- og fagområder.

Revisjon av strategier og policyer tar for seg alle sentrale faktorer (både eksterne og interne) som kan påvirke bankens soliditet og lønnsomhet over tid. Prosessen involverer både regioner, fagavdelinger, konsernledelsen og hovedstyret, før endelig sak fremlegges for hovedstyret til diskusjon og beslutning.

6.7.2 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er definert som risiko for tap som følge av forringet omdømme. Dette inkluderer svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Strategi for samfunnsengasjement

SpareBank 1 Nord-Norge vedtok sin nye strategi for samfunnsengasjement i september 2012. Strategien er initiert og vedtatt av bankens hovedstyre og toppledelse, og skal være et levende styringsverktøy for alle ledere i organisasjonen.

Strategien skal gjøre vårt samfunnsengasjement til best mulig verktøy for å styrke vårt omdømme blant relevante interessegrupper. Strategien er et styringsverktøy som fastsetter mål og områder for hvor hovedinnsatsen skal innrettes. Den angir også ansvar og myndighet for dette arbeidet og er en naturlig del i arbeidet med å opprettholde/styrke vårt omdømme.

Omdømmestyring

God omdømmestyring innebærer å utvikle bevissthet omkring alle viktige faktorer som skaper et omdømme og etablere standarder det er mulig å måle ytelse og opptreden mot.

Internkommunikasjon er en nøkkel i dette arbeidet. Dette fordi hver og en trenger å forstå hvordan man hver for seg er med på å skape et omdømme. Først da blir det mulig å etablere en kultur der alle tar ansvar og føler seg delaktige i utviklingen av bedriftens anseelse.

I vårt strategidokument er vårt samfunnsengasjement satt inn i en større sammenheng:

- Historisk
- Vår rolle som sparebank og ledende finansinstitusjon i Nord-Norge
- Vår visjon og våre verdier
- Vår kundesentriske strategi og kundeløftet
- Det viktige omdømmet

7. Kreditteksponeringer

7.1 Definisjon av mislighold etc.

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Engasjement blir klassifisert i risikoklasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes ut fra et langsiktig snitt, som skal representere misligholdssannsynligheten gjennom en konjunktursyklus. Sannsynligheten for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni risikoklasser (A – I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg har konsernet 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte eller nedskrevne engasjement. Inndelingen i høy, middels og lav risiko foretas i forhold til misligholdssannsynlighet.

Figur 29 Definisjon av misligholdsklasser

Misligholds-klasse	Nedre grense for mislighold	Øvre grense for mislighold
A	-	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J	Mislighold over 90 dager	
K	Engasjement med tapsavsetning	

Et engasjement anses som misligholdt dersom ett av de følgende kriteriene er oppfylt:

- et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr 1 000, eller
- når banken holder det for usannsynlig at kunden vil overholde sine betalingsforpliktelser som følge av:
 - vesentlige finansielle problemer hos debitor

- betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- kunden er gitt nye vilkår (spesielle innrømmelser) på grunn av finansielle problemer
- gjeldsforhandling eller konkurs er sannsynlig (over 50 prosent sannsynlighet)
- at det av andre grunner anses som sannsynlig at kunden ikke vil overholde sine betalingsforpliktelser

Mislighold og nedskrivninger

Enkeltengasjement, og derigjennom hele porteføljen, scores månedlig med utgangspunkt i objektive data. Banken foretar individuelle nedskrivninger for lån hvor det foreligger objektive bevis for at lånet er tapsutsatt. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs nedskrivning. Senere renteendringer tas hensyn til for låneavtaler med flytende rente.

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig, men både store og risikable engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Kvartalsvise vurderinger danner grunnlag for individuelle nedskrivninger eller andre tiltak overfor den enkelte kunde. Vurderingen er obligatorisk og skjer på engasjement med følgende kjennetegn:

- større engasjement
- høy risiko
- negativ migrasjon i risikoklasse
- engasjement under særlig oppfølging (watch list)

Utover dette gjennomføres det løpende vurdering av faktiske misligholdte og nedskrevne engasjement.

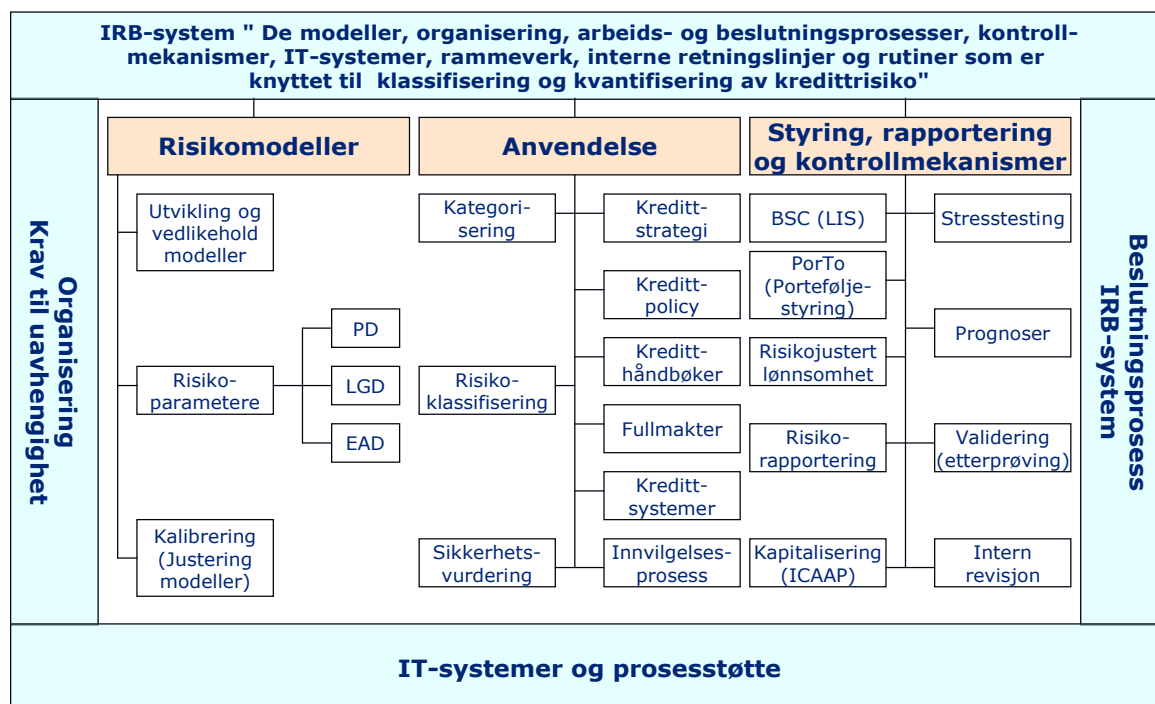
Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer enn 55 dager eller dersom det er indikasjoner på, eller foreligger faktiske tapshendelser.

Engasjement som ikke er individuelt nedskrevet inngår i grunnlaget for gruppevise nedskrivninger. Gruppevise nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon om økt kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller at informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering, eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje, eller grupper av debitors betalingssevne.

7.2 Oppbygging av IRB systemet

Prinsippskissen nedenfor viser hvordan IRB systemet berører flere sentrale områder i banken. Målsettingen er å sikre tilfredsstillende oppfyllelse av kapitaldekningskravene som stilles til bankene. Denne målsettingen betinger kvalitet, involvering, etterlevelse og transparens i hele verdikjeden frem til styrets vurdering og fastsettelse strategier og nivået for tilfredsstillende kapitalisering av hele virksomheten. Dette omfatter både kvantitative metoder for risikomåling, kvalitet i de administrative prosesser som frembringer data til de kvantitative risikoestimer og krav til at organisasjonen integrerer og benytter disse data på alle relevante organisatoriske nivå.

Figur 30 Organisering IRB

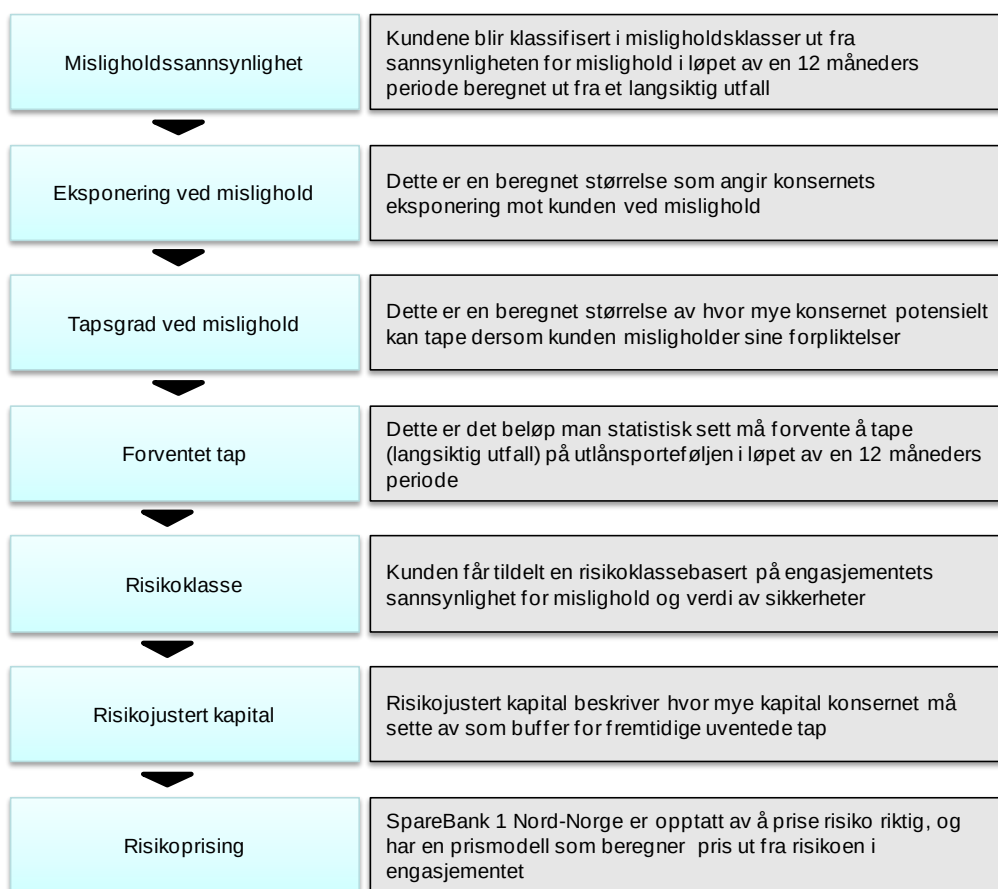
Styret tar løpende stilling til kapitaldekningsbehovet på grunnlag av den risikomåling som foretas og en samlet vurdering av rammebetingelser og forretningsmessige og strategiske mål. For å overvåke og overprøve alle ledd i verdikjeden skal disse valideres med fokus på om myndighetenes krav og interne kvalitetskrav er oppfylt. Valideringen skjer minimum årlig og det utarbeides en årlig valideringsrapport som behandles av hovedstyret, hvor både kvantitative og kvalitative områder valideres for å verifisere systemets tilstrekkelighet og avdekke behov for tilpasninger og forbedringer.

7.3 Modellbeskrivelse og anvendelse

Kredittmodeller og risikoklassifiseringssystem

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på følgende komponenter:

Figur 31 Risikoklassifiseringssystemet

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Statistisk beregnet sannsynlighet for at kunden misligholder betalingsforpliktelsene sine i løpet av en tolv månedersperiode beregnet ut fra et langsiktig utfall.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD):

EAD er en beregnet størrelse av forventet eksponering hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Konverteringsfaktoren for forventet eksponering ved mislighold er satt til 0,75 for ikke trukne rammer og garantier til BM, og til 1 for resterende portefølje. Dette er i henhold til kapitalkravforskriftens § 12-1 pkt 3.

Tapsgrad ved mislighold (LGD)

LGD er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

Det benyttes sju klasser (1-7) for klassifisering av engasjementer i henhold til sikkerhetsdekning.

Figur 32 Definisjon av sikkerhetsklasser

Sikkerhets- klasse	Tilsvarende sikkerhets- dekning (Realisasjonsverdi)
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

For massemarked tar vurderingen hensyn til verdien av de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Sikkerhetstyper som benyttes for massemarked er i all hovedsak pant i fast eiendom. Realisasjonsverdi beregnes som objektets markedsverdi etter fradrag for standard reduksjonsfaktor og eventuelle ytterligere verdijusteringer.

Ved beregning av minimum regulatorisk kapital for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) benyttes myndighetsfastsatte faktorer.

Risikoprising

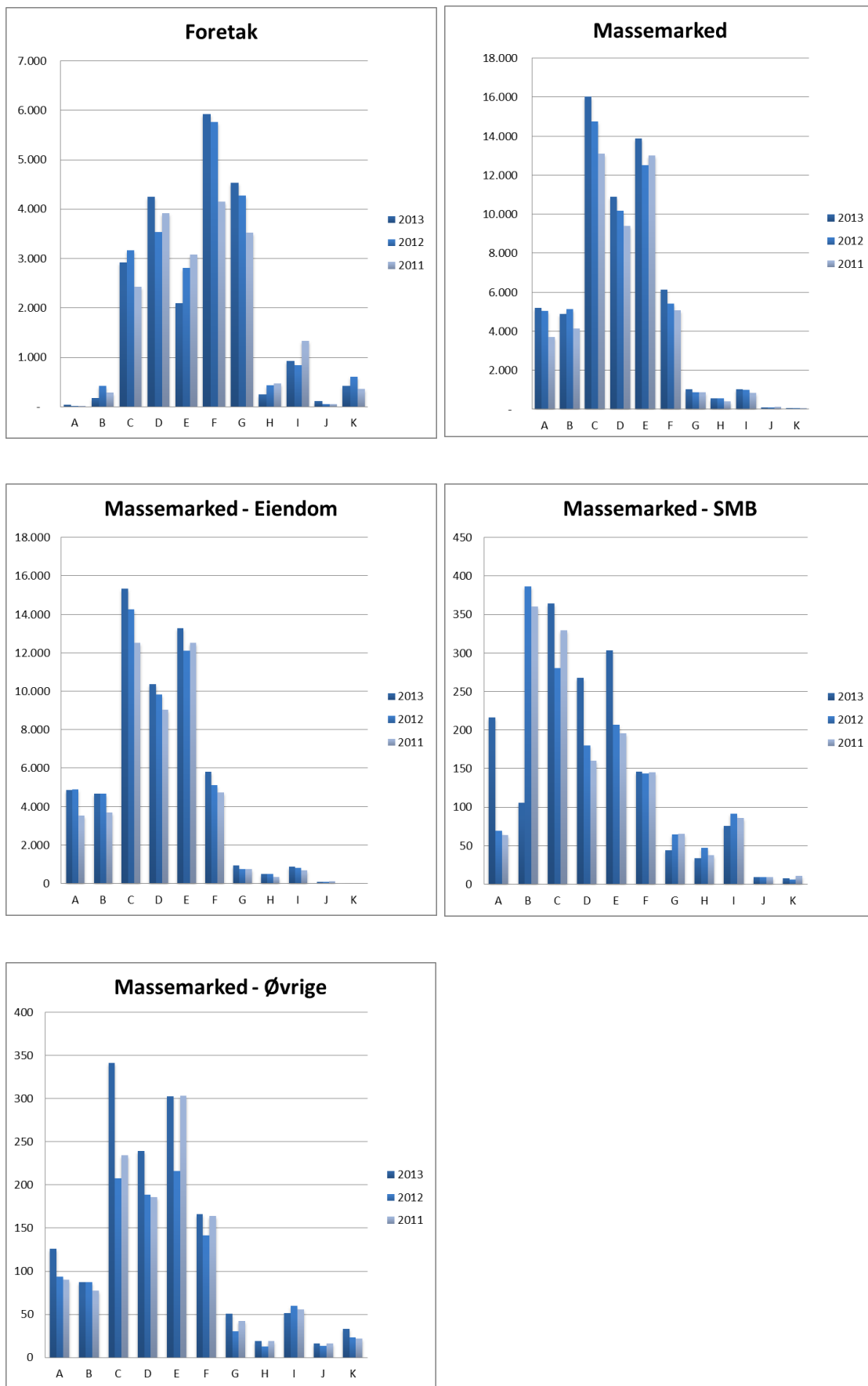
SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingmodellen tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Figur 33 Fordeling av risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes

Tall i mill kroner

Engasjementskategori	Risiko- klasse	Samlet EAD	EAD off-balance	Gj.sn. risikovekt	Gj.sn. LGD	Gj.sn. KF
Foretak	A	44	6	25 %	45 %	97 %
	B	174	91	40 %	45 %	85 %
	C	2.921	871	55 %	45 %	91 %
	D	4.242	425	68 %	45 %	97 %
	E	2.098	238	78 %	45 %	96 %
	F	5.926	810	99 %	45 %	96 %
	G	4.531	285	122 %	45 %	98 %
	H	243	21	155 %	45 %	97 %
	I	927	84	179 %	45 %	97 %
	J	113	2	0 %	45 %	99 %
	K	417	1	0 %	45 %	100 %
Sum foretak		21.637	2.834	91 %	45 %	96 %
Massemarked-SMB	A	217	69	3 %	15 %	99 %
	B	106	11	7 %	16 %	99 %
	C	364	30	11 %	17 %	100 %
	D	268	13	14 %	15 %	100 %
	E	304	16	23 %	19 %	100 %
	F	146	9	26 %	17 %	100 %
	G	44	2	42 %	22 %	100 %
	H	34	1	42 %	11 %	100 %
	I	76	3	75 %	18 %	99 %
	J	9	0	9 %	24 %	100 %
	K	8	0	41 %	36 %	100 %
Sum massemarked-SMB		1.576	153	19 %	17 %	100 %
Massemarked-eiendom	A	4.857	1.214	2 %	9 %	100 %
	B	4.691	481	4 %	9 %	100 %
	C	15.340	1.106	6 %	10 %	100 %
	D	10.380	497	10 %	10 %	100 %
	E	13.288	499	13 %	10 %	100 %
	F	5.827	126	19 %	10 %	100 %
	G	935	16	29 %	10 %	100 %
	H	512	9	45 %	11 %	100 %
	I	892	7	56 %	10 %	100 %
	J	76	0	33 %	10 %	100 %
	K	36	0	92 %	21 %	100 %
Sum massemarked-eiendom		56.834	3.954	11 %	10 %	100 %
Massemarked-øvrige	A	126	33	9 %	48 %	99 %
	B	87	12	23 %	50 %	100 %
	C	341	31	32 %	50 %	100 %
	D	239	18	43 %	50 %	100 %
	E	302	16	53 %	50 %	100 %
	F	166	12	65 %	51 %	100 %
	G	51	8	73 %	48 %	96 %
	H	19	4	83 %	50 %	100 %
	I	51	2	109 %	50 %	100 %
	J	16	0	1 %	50 %	100 %
	K	33	0	62 %	63 %	100 %
Sum massemarked-øvrige		1.432	135	45 %	50 %	100 %
Sum massemarked		59.842	4.243	12 %	11 %	100 %

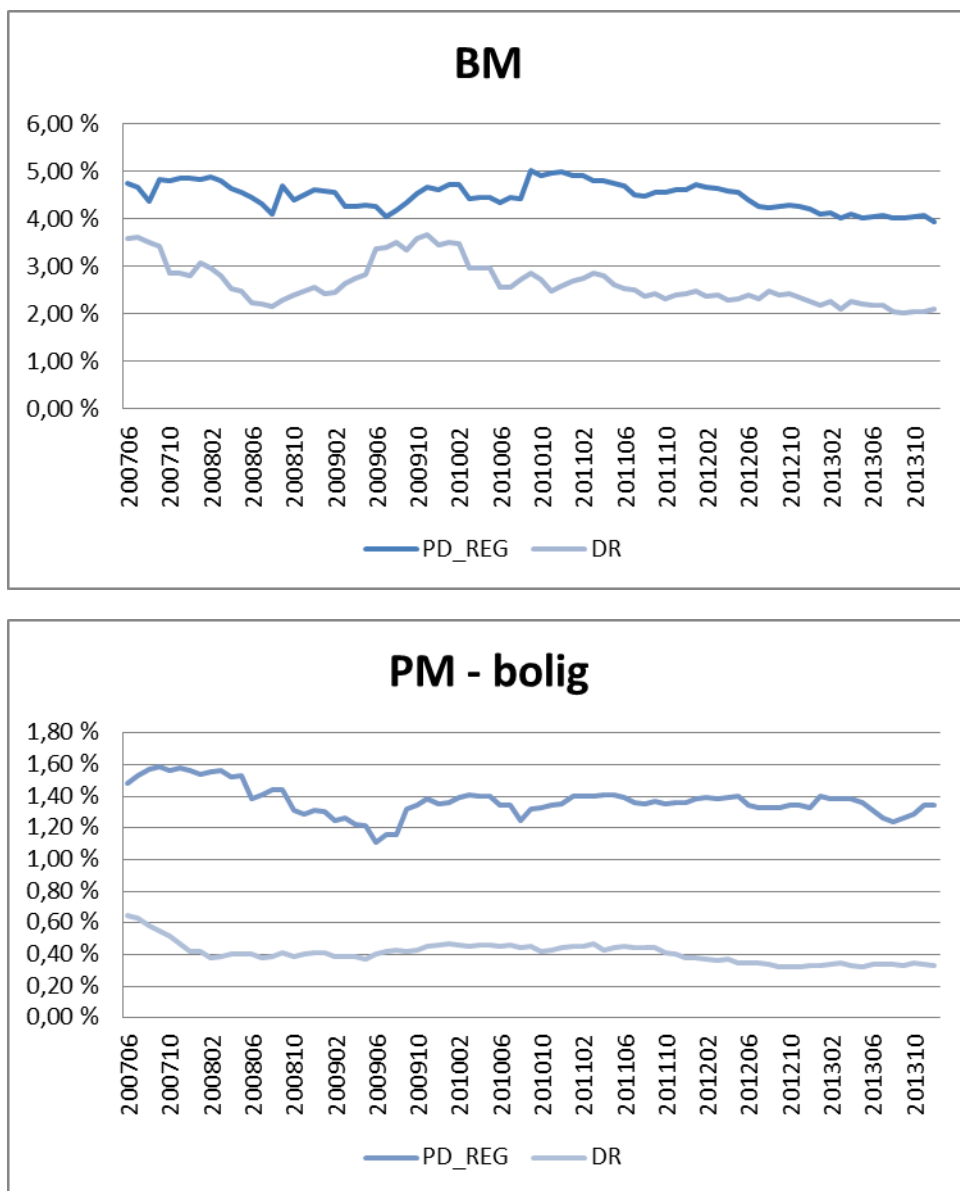
Figur 34 Fordeling risikoklasser

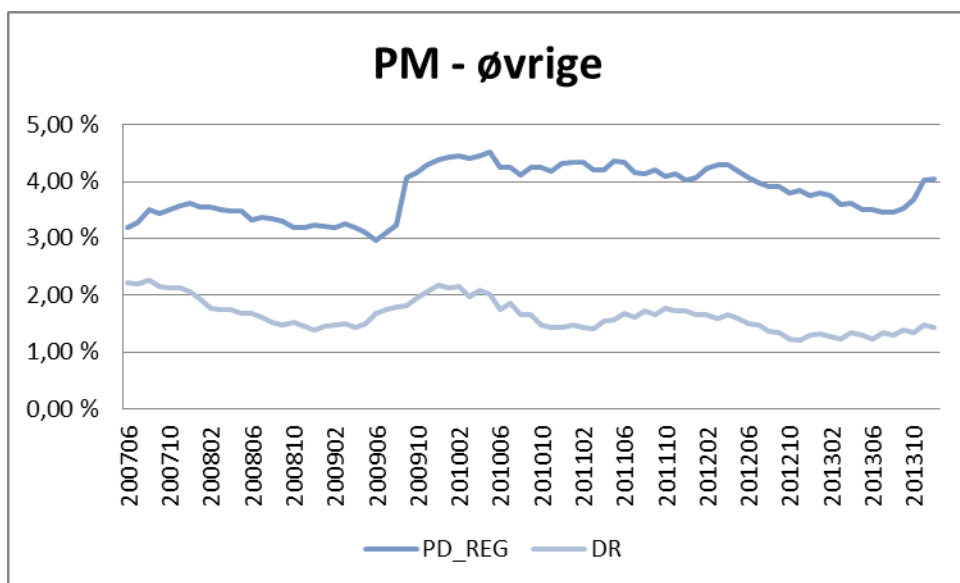

Når vi sammenligner beregnet misligholdssannsynlighet med reelt utfall neste 12 måneder, sammenligner vi på basis av scoringsmodell og ikke på basis av regulatorisk kategorisering. Dette innebærer enkelte forskjeller, for eksempel vil personlig næringsdrivende som scores med PM-modell ikke nødvendigvis bli kategorisert som massemarked.

Forskjellene mellom PD og observert mislighold (DR) overvåkes løpende, med månedlige målinger av siste 12-månedersperiode.

Figur 35 Sammenligning av risikoparametre med faktisk utfall

7.4 Kreditteksponeringer inkl misligholdte engasjement

Figur 36 Konsernets eksponering i ulike geografiske områder, samt fordeling av misligholdte, tapsutsatte og nedskrevne engasjement i forhold til dette

Beløp i mill kroner

Engasjementstype	Finnmark	Troms og Svalbard	Nordland	Øvrige	Sum
Brutto utlån til kunder	9.224	19.783	21.767	6.508	57.282
Ubenyttet kreditt og garantier	1.079	3.104	1.840	338	6.361
Sum brutto engasjement kunder	10.303	22.887	23.606	6.846	63.643
Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	100	275	463	22	859
Individuelle nedskrivninger	22	30	183	9	244
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	78	244	280	13	615
Individuelle tap	10	49	109	4	172

Figur 37 Konsernets samlede engasjementer fordelt på engasjementstype

Beløp i mill kroner

Engasjementstype	Engasjements beløp pr 31.12.2013	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2013	Engasjements beløp per 31.12.2012	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2012
Foretak (Næringskunder)	27.984	28.138	28.292	26.936
Massemarked (Personkunder)	34.532	33.044	31.555	31.624
Offentlig (Stat og kommuner)	1.127	1.042	957	924
Brutto engasjement kunder	63.643	62.224	60.804	59.484
Individuelle nedskrivninger	244		303	
Nedskrivninger på grupper av utlån	209		198	
Nedskrivninger garantier	0		0	
Netto engasjement kunder	63.190	61.746	60.303	59.016
Kontanter og fordringer på sentralbanker	655	463	271	1.084
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	1.392	1.632	1.871	1.421
Sum engasjementsbeløp	65.237	63.841	62.445	61.520

Figur 38 Konsernets samlede engasjement, misligholdte og nedskrevne engasjement fordelt på kundegrupper

Engasjementstype	Beløp i mill kroner		Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	Individuelle tap
	Brutto utlån	Engasjement				
Bergverksdrift og utvinning	76	82	-			-
Bygge- og anleggsvirksomhet	790	1.257	15,75	8	8	3
Bygging av skip og båter	8	110	-		-	-
El, gass, damp og varmtvannsforsyning	868	1.835	-		-	2
Faglig og finansiell tjenesteyting	531	523	0,35		0	10
Finans og forsikring	-	-	-		-	-
Fiske og fangst	1.635	1.742	0,80		1	1
Fiskeoppdrett og klekkerier	601	641	1,21	1	0	1
Forretningsmessig tjenesteyting	601	646	0,60		1	7
Forsikring, verdipapirfond og andre finansielle foretak	1.002	1.495	-	37	-37	
Industri	1.642	1.983	4	2	2	62
Informasjon og kommunikasjon	155	173	0		0	
Jordbruk og tilknyttede tjenester	963	1.043	10	4	6	-1
Næring utlandet	157	157	8	14	-6	15
Omsetning og drift av fast eiendom	7.089	7.598	426	124	302	7
Overnattings- og serveringsvirksomhet	360	393	7	3	4	1
Skogbruk og tilknyttede tjenester	9	9	1		1	
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	20	21	-		-	
Tjenesteytende næringer ellers	738	848	5		5	-1
Transport ellers og lagring	3.583	3.816	3	1	2	12
Utenriks sjøfart og rørtransport	660	820	165	5	160	12
Utvikling av byggeprosjekter	774	981	6	4	2	14
Utvinning av råolje og naturgass		-	-		-	-8
Ufordelt	-	-	-		-	
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	279	298	0		0	
Varehandel, reparasjon av motorvogner	1.144	1.513	8	5	3	10
Sum foretak (Næringskunder)	23.685	27.984	662	208	454	147
Statsforvaltningen og trygdeforvaltningen	1	1	-	-	-	-
Fylkeskommuner og kommuner	222	1.126	-	-	-	-
Personmarked	33.037	34.168	188	36	152	33
Personmarked utlandet	337	364	9	-	9	-
Totalt	57.282	63.643	859	244	615	180

Figur 39 Brutto utlån fordelt på gjenstående løpetid

Beløp i mill kroner	På forespørsel	Fra 1 mnd inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Brutto utlån til kunder	8.510	500	2.309	8.117	37.846		57.282
Garantier og ubenyttede kreditter						6.361	6.361
Sum engasjement til kunder og kredittinstitusjoner	8.510	500	2.309	8.117	37.846	6.361	63.643

Figur 40 Utvikling i tapsnedskrivninger

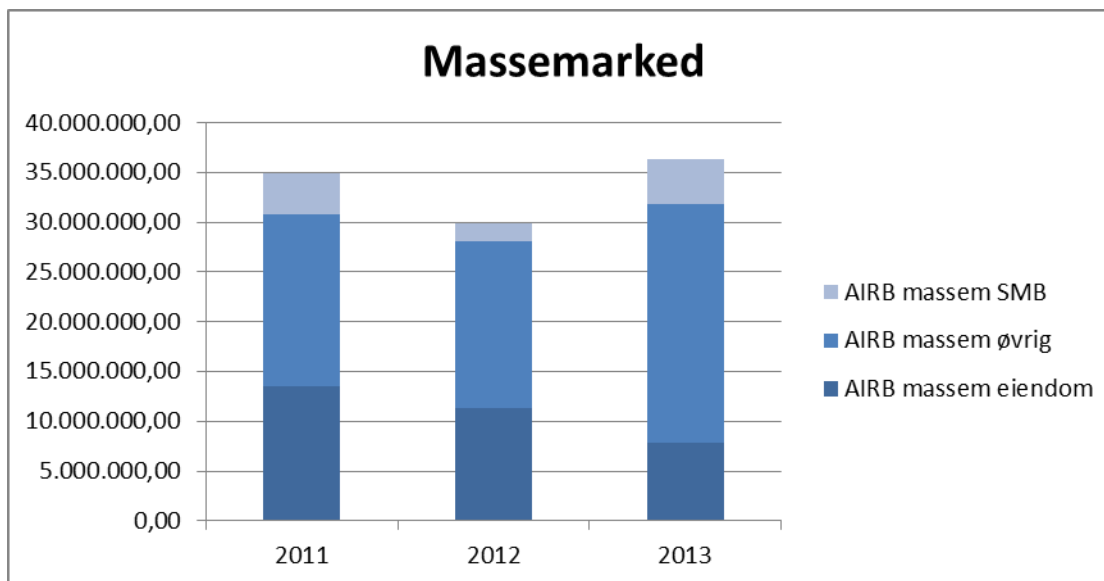
Beløp i mill kroner	2013	2012	2011
Individuelle nedskrivninger			
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	303	208	273
- Konstaterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	117	144	150
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	12	24	24
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	30	9	17
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	40	254	92
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	244	303	208

Beløp i mill kroner	2013	2012	2011
Gruppenedskrivninger			
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	198	226	200
+ Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	11	-28	26
= Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	209	198	226

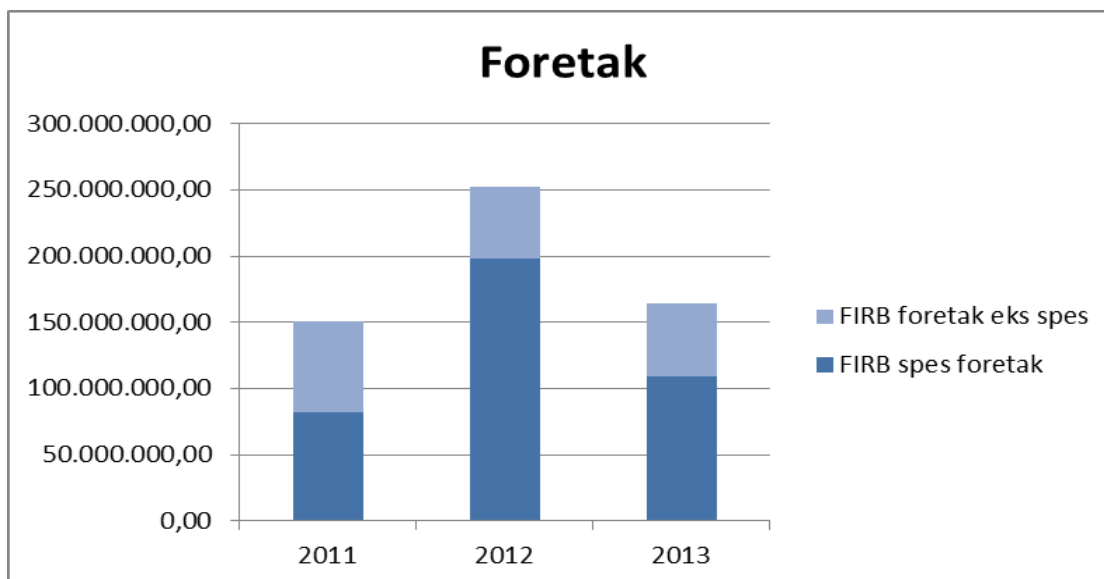
Beløp i mill kroner

Bokførte tap	2013	2012	2011
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	40	97	-68
Periodens endring i gruppenedskrivninger/ending Langtidsovervåkning	12	-40	26
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt individuelle nedskrivninger for	117	144	151
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt individuelle nedskrivninger for	11	5	1
Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	-8	-11	-9
Sum tap på utlån og garantier	172	195	101

Figur 41 Utvikling i tapsnedskrivninger (balanse) der IRB-metode benyttes, Massemarked

Figur 42 Utvikling i tapsnedskrivninger (balanse) der IRB-metode benyttes, Foretak

7.5 Sikkerheter – kredittrisiko

Følgende hovedtyper av pant benyttes: pant i fast eiendom, fordringer, løsøre, landbruksløsøre, varelager, driftstilbehør, fiskefartøy med rettigheter og konsesjoner knyttet til oppdrett. Når det gjelder garantister, er hovedkategoriene privatpersoner gjennom forbrukerkausjon, foretak, banker og offentlig.

Figur 43 Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategori

Beløp i mill kroner		Herav sikret med pant i fast eiendom ^{1) 2)}		Herav sikret med annen pant/sikkerhet ¹⁾		Herav usikret ¹⁾	
Engasjementskategori		Engasjement					
Massemarked	Engasjementer med pant i fast eiendom	56.837	100 %		0 %		0 %
	Massemarked - SMB	1.584	86 %		12 %		2 %
	Øvrige	1.436	6 %		25 %		69 %
	massemarkedsengasjementer						
Sum		59.857	97 %		1 %		2 %

1) Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjement for gjeldende engasjementskategori"

2) Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30 % av kundens engasjement, kategoriseres ikke som engasjement med fast eiendom."

SpareBank 1 Nord-Norge har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak tas det ikke hensyn til sikkerhetsstillelse i LGD beregning, men myndighetsfastsatte faktorer benyttes.

Banken legger til grunn realisasjonsverdien av sikkerheten ved ny bevilgning. Realisasjonsverdien fremkommer ved å verdivurdere det enkelte objekt/sikkerhet for deretter å redusere verdien i henhold til et omfattende rammeverk for reduksjonsfaktorer knyttet til ulike sikkerhetstyper og panteobjekter. Verdivurdering skjer ved ny bevilgning og ved årlig gjennomgang.

SpareBank 1 Nord-Norge har motregningsadgang iht. alminnelig regler i norsk rett. Våre standard gjeldsbrev, låneavtaler og kontoavtaler har inntatt særskilte bestemmelser om adgang til motregning. Motregningsadgang tillegges ikke verdi ved risiko/kapitalberegningen.

Konsernet har ingen spesifikke retningslinjer for styring av konsentrasjonsrisiko mot type sikkerheter. Derimot har konsernet retningslinjer for konsentrasjon innenfor bransjer, som nødvendigvis også benytter samme type sikkerheter. Indirekte har derfor SpareBank 1 Nord-Norge ivaretatt styring av konsentrasjonsrisiko med hensyn på sikkerheter.

8 Motpartsrisiko derivater

Figur 44 Finansielle derivater

Beløp i tusen kroner	Nominell verdi	Virkelig verdi - brutto	Virkelig verdi - netto	Engasjements-beløp
Valuta instrumenter	12.058.869	325.174	198.436	208.361
Valutaterminer (forwards)	2.302.698	38.055	8.030	33.262
Valutabytteavtaler (swaps)	9.756.171	287.119	190.406	175.099
Rente instrumenter	23.352.479	967.776	650.127	348.839
Rentebytteavtaler (swaps)	23.352.479	967.776	650.127	348.839
Ikke-standardiserte kontrakter	0	0	0	0
Kreditderivater	0	0	0	0
Type 1	0	0	0	0
Type 2	0	0	0	0
Type 3	0	0	0	0

9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

Figur 45 Aksjer utenfor handelsportefølje

Urealisert gevinst / tap aksjer utenfor handelsportefølje (1.000 NOK)	Bokført verdi	Verdi kapitalkrav	Urealisert gevinst/tap	Realisert gevinst/tap
Strategisk formål				
NETS Holding AS	239.366	239.366	106.648	
Bank 1 Oslo	119.246	119.246	41.241	
Tavrichesky Bank	105.247	105.247	(17.037)	-
Øvrige	9.047	9.047	(10.212)	-
Sum strategiske aksjeinvesteringer utenfor handelsportefølje	472.906	472.906	120.640	-

Aksjer utenfor handelsportefølje (1.000 NOK)	Vekting	Metode	Grunnlag	Kapitalkrav
Strategisk formål	100 %	Std.metoden	472.907	37.833
Diverse	100 %	Std.metoden	0	0
Sum kapitalkrav egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen beregnet etter standardmetoden som inngår i kreditt- og motpartsrisiko				37.833

10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisiko oppstår ved at banken har ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser.

Renterisikoen håndteres innenfor rammer gitt av bankens styre der renterisikoen uttrykkes ved en maksimum verdiendring på 2 prosent parallelt renteskift gitt ved yield kurve. Det er gitt rammer for total renterisiko samt innenfor spesifiserte tidsintervall. Renterisikoen følges opp daglig. Renterisikoen rapporteres til styret hver måned, både status på rapporteringstidspunktet samt høyeste utnyttelse av rammene i løpet av perioden siden forrige rapportering.

Figur 45 viser en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31.12.13 og fremover i tid. Bankens renterisiko beregnes som nevnt ved at det simuleres et parallelt renteskift på 2 prosentpoeng for hele rentekurven.

I analysen inngår alle rentesensitive balanseposter på aktiva- og passivasiden. Videre inkluderes "off-balance"-poster som benyttes i bankens risikostyring, herunder renteswapper.

Beregningene er gjort med utgangspunkt i bankens posisjoner per 31.12.13 og markedsrentene på samme tidspunkt.

Renterisikoen har vært lav gjennom hele 2013 og innenfor den totale rammen på 60 mill kroner fastsatt av bankens hovedstyre. Den lave eksponeringen gjør at markedsrisiko knyttet til renterisiko har liten effekt på bankens resultatutvikling.

Figur 46 Verdiendring ved en renteøkning på to prosentpoeng

Alle beløp er like for morbank og konsern

Beløp i mill kroner, ved 2% renteskift	2013	2012
Obligasjoner og sertifikater	-39	-49
Fastrentelån til kunder	-4	-19
Obligasjonslån	47	55
Annen finansiering og plassering	1	1
Utlån / innskudd kunder	-13	5
Øvrige derivater	7	11
Total renterisiko	-2	4

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang

Tabellen under viser renterisikoen innenfor ulike tidsintervall ved et 2 % parallelt renteskift.

Renterisiko ved 2% renteskift fordelt på løpetid	2013	2012
0 - 1 måned	2	1
1 - 3 måneder	-21	-10
3 - 6 måneder	-2	-6
6 - 12 måneder	9	18
1 - 3 år	6	-4
3 - 5 år	-6	3
5 - 10 år	11	2
Total renterisiko	-2	4

Figur 47 Resultatmessig effekt av stresstester utført ved bokførte verdier og full rammeutnyttelse

Tall i mill kroner

Type	Normalt stress	Høyt stress	Ved full rammeutnyttelse
Aksjer strategisk	104	145	145
Aksjer anlegg	9	18	18
Aksjer eiendom	-	-	-
Aksjer omløp	18	22	22
Aksjer øvrig omløp	-	-	-
Sum Aksjer morbank	131	185	185
Aksjer SNN Invest	47	93	159
Renterisiko	2	2	64
Valutarisiko aksjer	39	54	54
Valuta	2	2	7
Spreadrisiko obligasjoner	229	321	321
Sum tapspotensial markedsrisiko	449	658	790

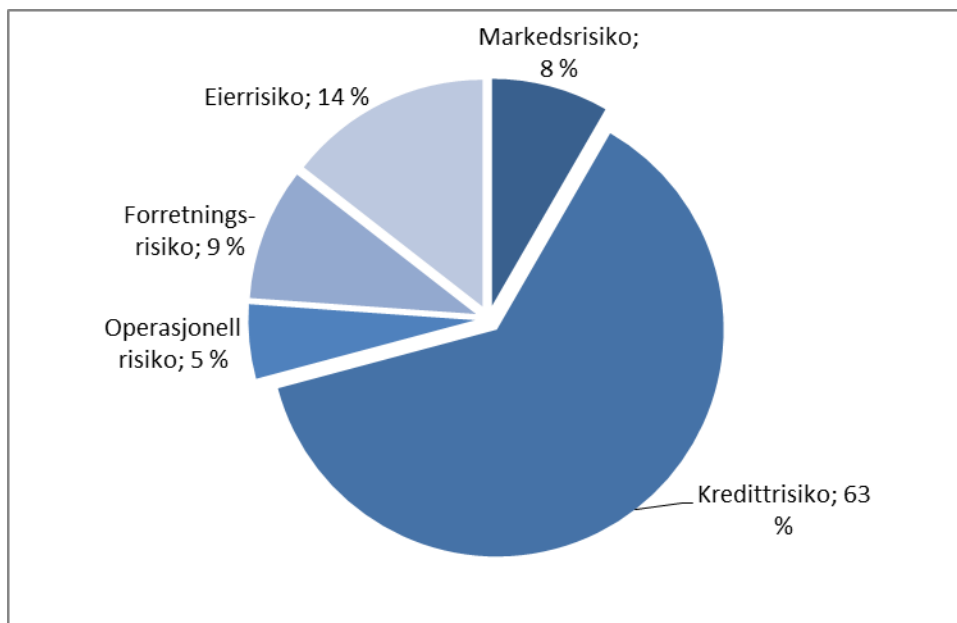
11. Oppsummering – Beregning av kapitalbehov

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont.

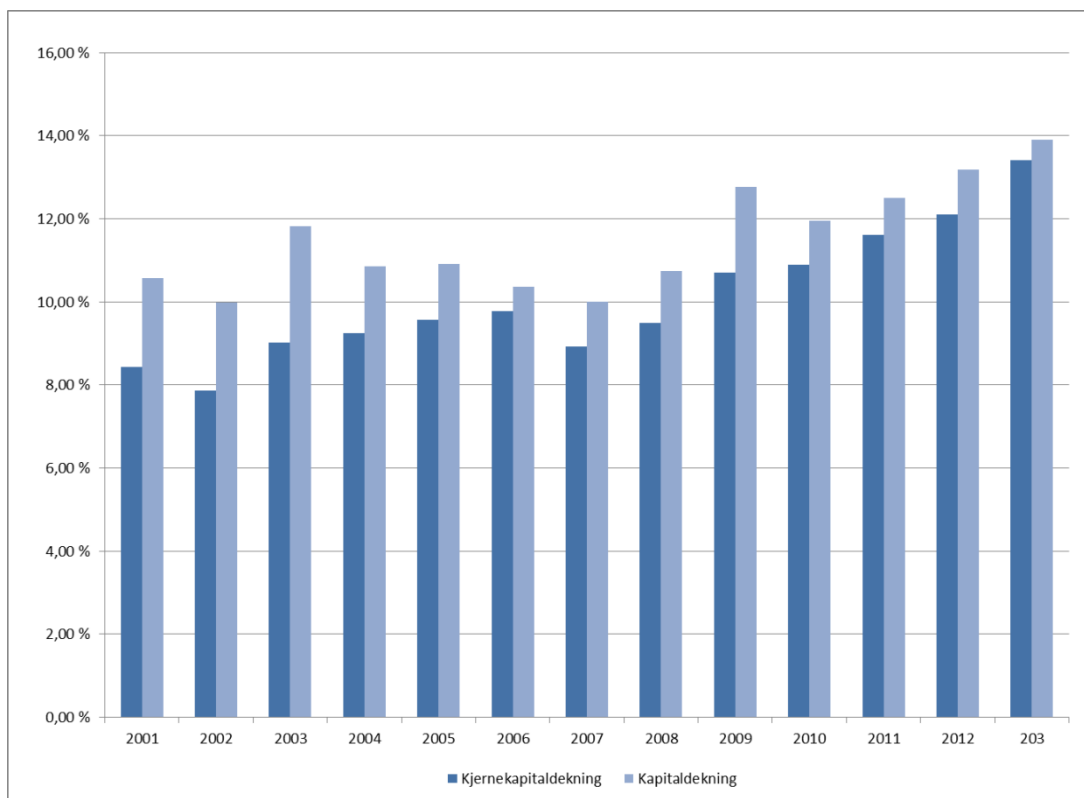
Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypene forutsetter likevel bruk av ekspertmodeller og kvalitative vurderinger.

I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering per 31.12.13. Det er beregnet økonomisk kapital for kreditt-markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

Figur 48 Økonomisk kapital fordelt på risikogrupper

Figur 49 Utvikling kapitaldekning

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kjernekapitaldekning	8,44 %	7,87 %	9,02 %	9,24 %	9,57 %	9,77 %	8,92 %	9,49 %	10,71 %	10,90 %	11,61 %	12,11 %	13,42 %
Kapitaldekning	10,58 %	9,99 %	11,82 %	10,85 %	10,91 %	10,36 %	10,00 %	10,75 %	12,76 %	11,95 %	12,50 %	13,19 %	13,91 %

12. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapital

I tabellen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2) per 31.12.12. Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Figur 50 Regulatorisk og økonomisk kapital

Beløp i millioner kroner	Pilar 2(interne modeller)	Pilar 1(regulatorisk minstekrav)	Differanse
Markedsrisiko	449	84	365
Kredittrisiko	3.413	3.649	-236
Operasjonell risiko	285	237	48
Forretningsrisiko	507		507
Eierrisiko	780		780
Brutto kapitalbehov	5.434	3.970	1.464
Diversifisering	-543		-543
Netto kapitalbehov	4.891	3.970	921
Overgangsordning		669	-669
Kapitalkrav med overgangsordning	4.891	4.639	252

Tilgjengelig kapital inkl fondsobligasjon	9.185	7.783
Tilgjengelig kapital ex forndsobligasjon	8.502	7.130
Netto tilgjengelig kapital	1.160	286

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 5,4 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 3,9 mrd. kroner (inkl. overgangsregler) skyldes i hovedsak:

- **Kredittrisiko:**
 - *Tapsgrad Gitt Mislighold:* Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 Nord-Norge sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er lavere enn de myndighetsfastsatte sjablong-verdiene.
 - *Konsentrasjonsrisiko:* Økonomisk kapital tar hensyn til konsentrasjonsrisiko.
- **Eierrisiko:** Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS tilsvarende 1,2 mrd. kroner. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) kommer eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS som fratrekk (kapitaldekningsreserve) med 50 prosent i kjernekapitalen og 50 prosent i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital. Ved beregning av regulatorisk kapitalkrav for eierandel i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken benyttet proporsjonal konsolidering.
- **Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko):** Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital og likviditetsrisiko.

13 Endringer i rammebetingelser

EU vedtok i første halvår 2013 det nye regelverket for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. CRD IV-regelverket (Capital Requirements Directive). Dette bygger på Baselkomiteens anbefalinger fra desember 2010 om nye strengere kapital- og likviditetsstandarder, Basel III. De nye reguleringene ble innført fra 1. januar 2014 og innebærer krav til vesentlig økt egenkapital

samt nye krav til langsiktig finansiering og likviditetsreserver. CRD IV-regelverket er ment å gjelde alle banker og verdipapirforetak innenfor EØS-området og vil bli gradvis innfasert frem til 2019. For bankene innebærer de nye reguleringene store utfordringer i form av krav om økt inntjening for å bygge egenkapital samtidig som kravene om økt langsiktig finansiering og likviditet vil øke finansieringskostnadene.

CRD IV er EØS-relevante rettsakter og vil bli tatt inn i EØS-avtalen. Finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven ble endret 14. juni med virkning fra 1. juli 2013. En ny formålsparagraf i finansieringsvirksomhetsloven sier at loven skal «bidra til finansiell stabilitet, herunder at banker og finansinstitusjoner virker på en hensiktsmessig og betryggende måte». I denne sammenheng gis en generell forskriftshjemmel for å fastsette «nærmere krav til finansinstitusjoner ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet». Viktige endringer følger i hovedsak Finanstilsynets lovforslag fra 2011:

- eksplisitte minstekrav til ren kjernekapital og kjernekapital (hhv. 4,5 og 6 prosent) i tillegg til minstekravet til ansvarlig kapital (8 prosent)
- krav om kapitalbuffere
- hjemler til å fastsette kvantitative likviditetskrav og et uvektet kapitalkrav
- presisering av styrets ansvar for å overvåke og styre risiko i institusjonene
- systemrisiko skal inngå i Finanstilsynets pilar 2-vurderinger
- mulighet for felles tilsynsmessig pålegg for institusjoner med lignende risikoeksponering

Myndigheten har innført en bevaringsbuffer på 2,5 prosent, og et krav om en generell systemrisikobuffer på 2 prosent. Bufferen øker til 3 prosent 1. juli 2014 og gjelder alle banker uansett størrelse. Videre innføres en egen buffer for systemviktige institusjoner som skal settes til ett prosentpoeng per 1. juli 2015 for deretter å øke med ytterligere ett prosentpoeng per 1. juli 2016. Finanstilsynet har ovenfor Finansdepartementet forslått at SpareBank 1 Nord-Norge bør klassifiseres som systemviktig finansinstitusjon. I tillegg innføres et motsyklisk kapitalelement som vil variere mellom 0 og 2,5 prosent, fastsatt av nasjonale reguleringsmyndigheter. Finansdepartementet konkluderte 12. desember 2013 med at den motsykliske kapitalbufferen i første omgang settes til 1 prosent. Kravet vil tre i kraft 30. juni 2015. En beslutning om nivået på den motsykliske kapitalbufferen skal fattes hvert kvartal. En eventuell beslutning om å øke nivået skal normalt tre i kraft tidligst 12 måneder etter at beslutningen er fattet.

Norske myndigheter har valgt å videreføre overgangsreglene i Basel II, som setter en grense for hvor langt ned en norske bankers risikovektede beregningsgrunnlag kan settes i forhold til Basel I-regelverket, det såkalte Basel I-gulvet. Denne særnorske tilsynspraksisen har ikke betydning for norske bankers faktiske soliditet, men innebærer at norske banker i internasjonale sammenligninger framstår som svakere kapitalisert.

En av erfaringene fra finanskrisen var at myndighetene i mange land i for liten grad rettet oppmerksomhet mot utvikling av systemrisiko og tiltak for å redusere denne risikoen. Det gjennomføres derfor en rekke endringer i regelverket som direkte eller indirekte kan knyttes til system- og makrorisiko. Formålet med makrotilsyn og makroregulering er å begrense systemrisikoen i finansmarkedene. Et sterkt makrotilsyn og god makroregulering kan bidra til at kostnadene (reduert aktivitetsnivå og økt arbeidsledighet) knyttet til finansielle kriser begrenses.

Norske myndigheter har ut fra systemrisikohensyn økt kapitalkravene for boliglån når disse beregnes etter interne modeller. Dette ble gjort ved å øke minstekravet til modellparameteren «tap gitt mislighold», LGD, fra 10 til 20 prosent i kapitalkravsforskriften. Minstekravet gjelder gjennomsnittet for boliglånsporteføljen. Endringen ble gjort gjeldende fra 1. januar 2014. Finanstilsynet har varslet at det kan bli aktuelt å øke risikovektene knyttet til boliglån ytterligere gjennom å korrigere bankenes estimater for misligholdssannsynlighet, PD.

Flere viktige avklaringer knyttet til det nye, kortsiktige likviditetskravet LCR ble annonsert av Baselkomiteen i januar 2013. I tillegg publiserte Det europeiske banktilsynet, EBA, i desember 2013 en rapport til EU-kommisjonen med anbefalinger til definisjon av likvide eiendeler med god og svært god likviditet og kredittkvalitet. EU-kommisjonen skal innen utgangen av juni 2014 gi den endelige definisjonen av LCR, blant annet basert på disse anbefalingene. Finanstilsynet har

foreslått at det stilles krav til 100 prosent LCR i de systemviktige institusjonene i Norge fra 1. juli 2015. LCR-kravet i Norge vil trolig bli vurdert på bakgrunn av endelige krav fra EU og hvilke verdipapirer som kan benyttes for å oppfylle kravet. På bakgrunn av det norske markedets begrensede tilgang på statspapirer er det av stor betydning for norske banker at aktiva utstedt i utenlandsk valuta godkjennes og at obligasjoner med fortrinnsrett godkjennes som likvider på nivå 1.

Det langsiktige likviditetskravet NSFR er ennå ikke endelig definert i CRD IV-regelverket, og EBA skal innen 31. desember 2015 rapportere til EU-kommisjonen om hvordan man kan sikre at institusjonene benytter stabile finansieringskilder. I lys av dette har Finanstilsynet foreslått at det inntil videre settes at krav til langsiktig finansiering for de systemviktige institusjonene i form av den såkalte likviditetsindikator 1 og at dette kravet blir 110 prosent.

Kravet om at institusjonene i tillegg til å oppfylle pilar 1-kravene skal ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil (pilar 2) og en strategi for å opprettholde nivået videreføres. De nye bufferkravene vil imidlertid delvis dekke noen av de områdene som skal vurderes under pilar 2. Myndighetenes vurderinger av kapitalbehov ut over minstekravene må tilpasses disse forhold. Kapitalbehov for institusjonsspesifikke risikoforhold vil i større grad kunne vurderes uavhengig av bufferkravene. Ved vurdering av bankenes ICAAP vil tilsynsmyndighetene ta utgangspunkt i hvilke risikoer bankene selv har identifisert. Risikoer som bankene bør vurdere omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko, finansieringsrisiko, markeds- og valutarisiko, operasjonell risiko, systemrisiko og annen risiko knyttet til de enkelte virksomhetsområdene. Risiko knyttet til uforsvarlig gjeldsoppbygging foreslås inkludert i lista over risikoer som skal hensyntas i kapitalkravsforskriften. Finanstilsynet vil vurdere om bankene i tilstrekkelig grad har identifisert enkeltrisikoer, og om vurdert kapitalbehov er tilstrekkelig. I tilbakemeldingene til styrene i bankene vil Finanstilsynet legge vekt på at institusjonene har:

- kapitalmål som tar hensyn til bankens samlede risikonivå, minimumskravene og bufferkrav
- planer for opptrapping av kapitalnivået der dette vurderes som nødvendig
- kapitalsammensetning i tråd med det nye regelverket

SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av at det etableres like rammevilkår for konkurranse i markedet og henstiller til norske myndigheter om å arbeide for størst mulig grad av harmonisering i tråd med intensjonen bak de nye rammebetingelsene innen EØS-området.

SpareBank 1 Nord-Norge arbeider for å være klar til å møte nye krav på de ulike områdene. I perioden frem til endelig regelverk er på plass vil konsernet gradvis tilpasse seg de nye kravene.